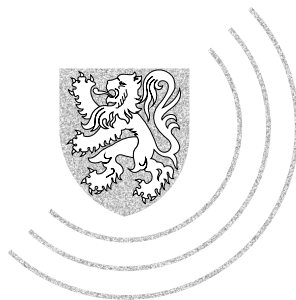

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **56** (2009-2010) – Nr. 12
ingediend op 14 juni 2010 (2009-2010)

Hoorzitting

over de hervorming van het hoger onderwijs,
wat het onderdeel universiteiten betreft

Verslag

namens de Commissie ad hoc Hoger Onderwijs
uitgebracht door de dames Veerle Heeren en Gerda Van Steenberge

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Fientje Moerman.

Vaste leden:

de heer Jan Durnez, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
de dames Katleen Martens, An Michiels, Gerda Van Steenberge;
de dames Fientje Moerman, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
mevrouw Vera Celis, de heer Kris Van Dijck;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, mevrouw Katrien Schryvers, de heer Koen Van den Heuvel;
de heren Erik Arckens, Frank Creyelman, Chris Janssens;
de dames Ann Brusseel, Irina De Knop;
mevrouw Mia De Vits, de heer Chokri Mahassine;
mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck, de heer Willy Segers;
de heer Lode Vereeck;
mevrouw Mieke Vogels.

Stukken in het dossier:

56 (2009-2010) – Nr. 1 t.e.m. 11: Verslagen over hoorzittingen

INHOUD

1. Toelichting door prof. dr. Alain Verschoren, rector Universiteit Antwerpen	4
2. Toelichting door de prof. dr. Mark Waer, rector Katholieke Universiteit Leuven	7
3. Toelichting door prof. dr. Paul De Knop, rector Vrije Universiteit Brussel....	10
4. Toelichting door prof. dr. Paul Van Cauwenberghe, rector Universiteit Gent	15
5. Toelichting door prof. dr. Luc De Schepper, rector Universiteit Hasselt.....	16
6. Toelichting door prof. dr. Dirk De Ceulaer, voorzitter Directiecomité van de Hogeschool-Universiteit Brussel	18
7. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	21
8. Antwoorden van de genodigden en gedachtewisseling.....	27
Gebruikte afkortingen	36

De Commissie ad hoc Hoger Onderwijs hield op 2 juni 2010 een hoorzitting over de hervorming van het hoger onderwijs, wat het onderdeel universiteiten betreft.

Volgende sprekers namen deel aan de hoorzitting:

- prof. dr. Alain Verschoren, rector Universiteit Antwerpen;
- prof. dr. Mark Waer, rector Katholieke Universiteit Leuven;
- prof. dr. Paul De Knop, rector Vrije Universiteit Brussel;
- prof. dr. Paul Van Cauwenberghe, rector Universiteit Gent;
- prof. dr. Luc Deschepper, rector Universiteit Hasselt;
- de heer Dirk De Ceulaer, voorzitter Directiecomité Hogeschool-Universiteit Brussel.

1. Toelichting door prof. dr. Alain Verschoren, rector Universiteit Antwerpen

Professor Alain Verschoren: Ik zal een overzicht geven van een aantal punten die voor ons belangrijk zijn. Als de andere rectoren straks spreken, zult u, zo hoop ik toch, een déjà-vueffect opmerken, omdat we op heel wat punten op dezelfde lijn zitten. Ik zal kort een aantal punten overlopen die van belang zijn voor het hoger onderwijs voor de volgende tien, vijftien, twintig jaar. De hiaten zullen wel worden aangevuld door de aanwezige collega's.

Ten eerste is er de inkanteling, de integratieoperatie. De rectoren zeggen op dat vlak gezamenlijk en volmondig 'ja'. Laat de inkanteling doorgaan, het is een meerwaarde voor de universiteit en voor de hogeschoolopleidingen. Er zijn daarbij twee uitzonderingen, die u intussen wellicht kent. Enerzijds is er de Hogere Zeevaartschool, die zo specifiek is dat het weinig zinvol is om die opleiding te laten integreren in de universiteit. Anderzijds hebben we de kunstopleidingen, waar wat onduidelijkheid en meningsverschillen over bestaan of dat nu binnen de universiteit of binnen de hogeschool moet blijven, dan wel of het een instituut sui generis moet worden.

Wat bij de inkanteling essentieel is, is dat we de drempel van de opleidingen niet mogen verhogen. Ik denk dat dit een bekommernis is van iedereen die hier aanwezig is. Als opleidingen plots de stempel 'universitair' krijgen, moet er een heel goede communicatie worden gevoerd om duidelijk te maken dat de finaliteit van die opleidingen bewaard blijft en het opleidingen zijn die een sui-generisfinaliteit hebben.

Er moet ook worden gepraat over financiën. Ik ga niet te veel bedelen, maar dat zal in de toekomst nog wel vaker gebeuren. Voor de hele integratieoperatie zal er heel wat moeten gebeuren op het vlak van personeel, extra kosten en dergelijke meer. Zuinig als we zijn proberen we dat binnen de perken te houden, maar koken kost geld, dus er zullen in de toekomst een aantal zaken moeten worden herbekeken.

Een van die zaken is het financieringsmodel. Dat hanteert een aantal parameters, die op dit ogenblik op het lijf van de universiteiten geschreven zijn. Wij moeten aantonen dat we goed bezig zijn met de overheidsmiddelen. De parameters die in het huidige financieringsmodel worden gehanteerd om die output te meten, omvatten items als A-publicaties, citaties, doctoraten en dergelijke meer. Het is mijns inziens wel verantwoord dat de hogeschoolopleidingen die ingekanteld zijn en de facto academisch worden, ook tot doctoraten leiden. Dat is evident. Voor de kunsten moet die mogelijkheid er ook zijn, maar dat is al iets minder evident. Daar bestaan verschillende meningen over. Een punt in het huidige financieringsmodel dat eens moet worden bekeken, is de vraag of het aantal publicaties en het aantal citaties een goede meting zijn voor de kwaliteit van onderzoek binnen bijvoorbeeld een ingenieursopleiding. Daar zijn andere vormen van onderzoek die even meetbaar zijn en die beter bij de finaliteit van die opleiding horen. Daar moet in het financieringsmodel rekening mee worden gehouden, misschien met een tijdsspreiding of iets van die aard.

Ik wil het ook nog hebben over de 1 cyclusopleidingen. De universiteiten ambiëren die in dit stadium niet. Ook daar bestaan verschillende meningen over, maar op dit ogenblik is dat zeker niet aan de orde. Maar dat betekent niet dat we er geen bijzondere aandacht aan moeten besteden. De 1 cyclusopleidingen zijn, ook voor de universiteiten, complementair belangrijk en ook maatschappelijk zeer belangrijk. Ze leveren een aantal mogelijkheden op voor jongeren die niet-universitaire studies willen aanvangen. Er moet ook rekening worden gehouden met het zalmefect: iemand die start met een 1 cyclusopleiding, kan misschien naar een opleiding van twee cycli gaan, mits goede begeleidingsprogramma's.

De link met de twee cycli moet daar behouden worden. Dat kan gebeuren via een aangepaste versie van de associaties in de toekomst. Ook daar is eenduidigheid over. We willen de associaties bewaren, zij het dat de invulling en de doelstelling moeten worden aangepast aan de nieuwe structuren.

Een punt dat in heel wat commissievergaderingen behandeld is en dat intussen hopelijk van de baan is, is de discussie rond de studieduur van de 1 cyclusopleidingen. Op een bepaald moment circuleerde er een voorstel om van drie naar vier jaar te gaan, maar daar is resoluut 'neen' tegen gezegd. Of beter: 'neen, tenzij'. Als we van drie naar vier jaar gaan, zal dat een extra drempel opleveren voor jongeren. De relevantie van een uitbreiding van drie naar vier jaar moet echt worden aangetoond, en daar is heel wat twijfel over. Er kan misschien niet worden uitgesloten dat men heel uitzonderlijk toch overweegt om bij bepaalde opleidingen, als die in de loop van de tijd bijvoorbeeld technischer zijn geworden, van drie naar vier jaar te gaan, maar dan zeer uitzonderlijk en mits heel duidelijke motivatie.

Over de taalregelgeving heb ik al het genoeg gehad om daar in deze commissie over te praten. Ook daar vraagt de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) om enige soepelheid in te bouwen. Ik benadruk nogmaals wat ik bij een eerdere gelegenheid heb gezegd, namelijk dat de onderwijstaal in Vlaanderen heel nadrukkelijk het Nederlands blijft. Als we praten over extra Engels, Duits of Spaans, moet dat te maken hebben met de meerwaarde die daardoor wordt geleverd en moet het vooral gekoppeld worden aan de speerpunten waar het wel een groot belang kan hebben.

In het kader van het Vlaamse hogeronderwijslandschap is door collega's, onder meer door rector Van Cauwenberghe, herhaaldelijk gesproken over de Universiteit Vlaanderen. Dat is dan misschien geïnterpreteerd alsof we alles op één hoop zouden gooien en naar één universiteit in Vlaanderen zouden gaan. Dat was niet de bedoeling van collega Van Cauwenberghe, noch van andere rectoren. We willen wel streven naar een uniek hogeronderwijslandschap Vlaanderen. Dat betekent niet alleen een pax academica – dat is maar een onderdeel ervan – maar ook een optimalisering van de mogelijkheden. We moeten beseffen dat Vlaanderen heel wat potentieel in handen heeft en technisch en intellectueel heel wat mogelijkheden heeft, maar dat we soms onze middelen niet optimaal gebruiken. Als ik kijk naar kleine opleidingen met maar enkele studenten, dan moet de discussie op een eerlijke manier worden gevoerd of we geen concentratie kunnen realiseren van de mogelijkheden die we nu aanbieden. Weinig studenten betekent niet automatisch rationaliseren en afschaffen – want het kan een kwaliteit zijn die eigen is aan bepaalde instellingen –, maar we moeten veel meer onderling durven uit te wisselen. Ik geef een typisch voorbeeld. Ik ben een wiskundige van opleiding. Gent is zeer goed voor eindige meetkunde. Antwerpen heeft dan weer iets met ringtheorie. We moeten de goede studenten eindige meetkunde van Antwerpen naar Gent durven sturen en de goede studenten ringtheorie van Gent naar Antwerpen. Dat geldt evenzeer voor andere opleidingen. Dat is een gentlemen's agreement dat heel wat mogelijkheden creëert en waar we geleidelijk aan kunnen werken aan eenmaking en versterking van opleidingen.

Ik vind dat we nog veel te weinig actief gebruikmaken van de beleidscompetentie van studenten. We moeten ze niet alleen deel laten uitmaken van raden, commissies enzovoort, maar ze ook proactief laten werken aan een aantal opties. De Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) is een vereniging die goed functioneert.

De bekommernis die mijn collega's ook zullen uiten, is om na te gaan of het hoger onderwijs op ministerieel niveau wel op de goede plaats zit. Dat klinkt misschien een beetje pretentieus, maar de rectoren zijn toch de mening toegedaan dat het hoger en universitair onderwijs misschien beter zou passen in het kabinet van minister Lieten dan bij Onderwijs. Ik ga het bij deze uitspraak laten.

We moeten veel meer durven innoveren. Dat past ook volledig in het ViA-plan (Vlaanderen in Actie) van minister-president Peeters. Men moet beseffen dat innovatie zeer veel kost. Als we onze onderzoekers en professoren stimuleren om innovatie te verrichten, dan moeten we beseffen dat er op dit ogenblik vanuit de industrie minder middelen komen en dat innovatie niet op korte termijn, maar op langere termijn rendeert. Als we vanuit Vlaanderen willen innoveren – en dat willen we allemaal – moeten er ook een aantal 'zaai-gelden' en risicomiddelen tegenover staan. Ik stel vast dat de industrie heel erg wil samenwerken met de universiteit, maar dat men producten wenst te krijgen – geen ideeën – waar alleen nog maar een doosje rond moet. De vraag is dan of het de rol van de universiteit is om de producten echt af te werken. De rectoren zijn op missie in het buitenland geweest. Daar bleek dat men vooral de ideeën wenst te propageren, maar dat de verdere afwerking moet worden uitbesteed aan aparte bureaus, binnen of buiten de universiteit.

De discussie over de lerarenopleiding is nog volop bezig. Wat in elk geval een vaststelling is, is dat het beroep van leraar geen populair beroep meer is. Steeds meer mensen kiezen voor het beroep van leraar omdat ze gewoon niets anders vinden. Als we de studieduur nog zouden verlengen, dan zal het beroep zeker niet populairder worden. Ik heb de tijd meegemaakt dat er nog sprake was van kandidaten en licentiaten. Het was evident dat er licentiaten moesten zijn voor het hoger secundair onderwijs omdat intelligente leerlingen pertinente vragen durven stellen. Als men als leerkracht geen antwoord kan geven op pertinente vragen, dan gaat men af. Nu is er een systeem van bachelors en masters. Het debat moet eens worden gevoerd of de opleiding van bachelor als wetenschappelijke opleiding niet voldoende is om, aangevuld met een lerarenopleiding, les te geven in het secundair onderwijs. De laatste twee jaar van de licentiaten was meestal een specialisatie in een bepaalde deelopleiding. Er werd nog heel wat tijd gestoken in enerzijds een lerarenopleiding en anderzijds een licentiaatsthesis. Ik ben van mening – en ik niet alleen denk ik – dat een bacheloropleiding, aangevuld met een één- of tweejarige lerarenopleiding, een mogelijke oplossing is voor het secundair onderwijs. Het laat nog altijd toe dat diegenen die geprikkeld zijn door onderzoek, een 'onderzoeks' master behalen als ze dat willen. Mits de nodige regelgeving en financiering kan het een mogelijkheid zijn om meer goede leerkrachten naar het secundair onderwijs te krijgen.

Over de financiering ga ik bewust niets zeggen omdat de collega's daar wat over zullen zeggen. U weet dat we ondergefinancierd zijn. We willen onderwijs geven in goede gebouwen, maar we krijgen van de overheid amper tien percent van wat we nodig hebben, alleen maar om die gebouwen te onderhouden.

We vragen aan de overheid om erop toe te zien dat het creditsysteem nu eens echt degelijk wordt toegepast. Men denkt nog altijd veel te veel in termen van jaren, van deliberaties, van graden, van tussentijdse evaluaties enzovoort. Er moet uniformiteit tussen de instellingen kunnen ontstaan.

Men zou er ook werk van moeten maken om het accrediteringssysteem iets soepeler te laten verlopen. Ik weet dat er aan gewerkt wordt. De instellingenaccreditatie die nu voorligt, gekoppeld aan de inbreng van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorgani-

satie (NVAO), is nog altijd meer werk dan voorheen. Als men in een zuivere instellingenaccreditering zou kunnen voorzien, dan gebeuren er heel wat minder activiteiten die vooral op papier neerkomen in plaats van echte kwaliteit. We willen vooral dat het kwaliteitsbewakingssysteem gevisiteerd wordt zodat we er intern verantwoordelijkheid voor kunnen opnemen. Veel papier produceren dat bovendien nog veel kost, is vrij contraproductief. Dit vergt veel tijd van de reeds overbelaste professoren. Indien de resultaten niet navenant zijn, zal dit enkel negatieve gevoelens opwekken.

Het laatste punt dat ik hier wil behandelen, is de internationalisering. Ik heb hier tijdens mijn vorig bezoek aan deze commissie al iets over verteld. Het is mogelijk dat mijn ideeën enigszins naïef zijn. Volgens de Bolognaverklaring moet twintig percent van de studenten mobiel zijn. Dit mag niet betekenen dat enkele studenten of zelfs twintig percent van de studenten een paar vakken in het buitenland volgen. Dit moet een intrinsiek onderdeel van de opleiding vormen. Ik pleit voor het voorzien in voldoende studieleningen of, indien mogelijk, studiebeurzen om alle studenten twintig percent van hun studietijd in het buitenland te laten doorbrengen. Dit lijkt misschien veel. Ik pleit hier echter voor. Op dat ogenblik zouden we echt internationaliseren en zouden we de Bolognaverklaring op de gewenste wijze implementeren.

2. Toelichting door de prof. dr. Mark Waer, rector Katholieke Universiteit Leuven

Professor Mark Waer: Ik zal me meer op globaal inhoudelijke, deels filosofische punten toeleggen, uitgaande van wat momenteel in het hogeronderwijslandschap aan de gang is.

We moeten ons realiseren dat haast alle samenlevingen, en zeker de westerse maatschappij, de voorbije jaren in een enorm versnellend proces zijn terechtgekomen. We kijken met heel andere ogen naar het hoger onderwijs. De reden is volgens alle bronnen dat de moderne westerse maatschappij zeer sterk in de richting van een kennismaatschappij moet evolueren. Het hoger onderwijs speelt hierin een zeer belangrijke rol.

We kunnen ons afvragen waarom het hoger onderwijs die belangrijke rol vervult en waarom die rol de voorbije jaren sterk is veranderd. Vroeger beschouwden de mensen het hoger onderwijs als een plaats die belangrijk was voor de vorming van jongeren die vaak leidinggevende functies in de samenleving en in het bedrijfsleven zouden opnemen. De laatste vijf tot tien jaar is dit duidelijk veranderd. Dit betekent niet dat het vormingsaspect niet langer als belangrijk wordt ervaren. Er is een element bijgekomen. Het hoger onderwijs is de bron bij uitstek van creativiteit. Die creativiteit kan worden gevaloriseerd.

De vraag is dan waarom de creativiteit in de hogeronderwijsinstellingen zo sterk en in de bedrijven en de instellingen veel minder sterk is. In mijn eigen domein, het biomedisch onderzoek, stel ik dit in sterke mate vast. Enkele jaren geleden beschikten veel grote instellingen, zoals farmaceutische bedrijven, over fenomenale researchafdelingen. Die afdelingen worden nu progressief afgebouwd. De bedrijven wensen dit onderzoek steeds meer in samenwerking met de universiteiten en hogeronderwijsinstellingen te voeren.

Er zijn twee redenen voor deze evolutie. De wetenschap evolueert steeds sneller. Omwille van deze ongelooflijke versnelling van de kennis en de wetenschap wordt het voor een groot bedrijf of een grote instelling moeilijk een geïsoleerde researchafdeling up-to-date te houden. De researchstaf zou om de vijf tot tien jaar moeten worden vernieuwd. Dit is voor praktisch elke instelling een onmogelijke opdracht. Het hoger onderwijs slaagt hier wel in. Daar treedt per definitie om de vijf tot tien jaar een nieuwe generatie studenten, doctorandi en postdoctorale onderzoekers aan. Door de komst van die nieuwe generatie blijft de staf geprikkeld.

Dit is een eerste belangrijk element dat erop wijst dat het hoger onderwijs als bron van creativiteit een centrale plaats in onze samenleving inneemt. Het is dan ook zeer belangrijk voldoende belang aan het hoger onderwijs te hechten en die kennis te exploiteren.

Een tweede, misschien nog belangrijker, reden is de pluri- of multidisciplinariteit. Dit is bevestigd tijdens gesprekken met vertegenwoordigers van grote bedrijven die vroeger over een eigen researchafdeling beschikten. Er is haast geen enkel wetenschappelijk probleem in de samenleving dat nog kan worden opgelost zonder zeer vroeg in de ontwikkeling van die oplossing rekening te houden met de multidisciplinariteit.

Ik kan in mijn eigen domein tientallen voorbeelden geven van biomedische evoluties die verkeerd zijn gelopen omdat niet voldoende vroegtijdig multidisciplinaire kennis is ingeschakeld. Dat gebeurt vaak over de grenzen tussen de wetenschappen heen. Tientallen medische projecten zijn misgelopen omdat geen rekening is gehouden met de humane wetenschappen. Die projecten hebben immers ook juridische, sociologische en psychologische aspecten.

De multidisciplinariteit is echt essentieel in onze moderne kennissamenleving. Dit kan in aparte bedrijven of instellingen ongelooflijk moeilijk tot stand worden gebracht. We mogen dit zeer belangrijk element dan ook niet uit het oog verliezen. Dit is immers zeer belangrijk voor elke redenering over de organisatie en de structuur van het hoger onderwijs.

Een derde belangrijk element van de kennismaatschappij is de neiging nog steeds enkel aan één kant van de zaak te denken. Als het over de ontwikkeling van de kennismaatschappij gaat, denken we nog te veel aan de ontwikkeling van toptechnologie en aan gesofisticeerde kennis die enkel door topintelligentie kan worden aangereikt. Dit klopt gedeeltelijk en we moeten hierin zeker investeren. De kennismaatschappij houdt echter ook in dat we de kennis van de totale samenleving op een hoger niveau brengen. Veel complementaire creativiteit bevindt zich dan ook aan de andere kant, bij die opleidingen en talenten die op het eerste gezicht geen belangrijke rol spelen.

Een tweetal weken geleden heeft professor Sennett, hoogleraar aan de Columbia University en docent aan de London School of Economics, een zeer interessante lezing over dit standpunt gehouden. De titel was: 'De waan van de zeldzaamheid van het talent'. In de moderne kennismaatschappij heerst inderdaad de waan dat men enkel vooruitgaat door toptechnologie en dat daarvoor slechts enkele mensen geschikt zijn. Dat leidt tot fenomenen zoals aberrante wedden voor CEO's omdat ze zogezegd zeldzaam zijn. Er is zeer intensief onderzoek gebeurd, onder andere in Wall Street bij die CEO's met enorme lonen. Ze werden onderworpen aan allerlei tests naar hun intelligentie en andere competenties. Daaruit bleek dat die mensen niet langs de rechterkant van de Gausscurve zitten, maar er gewoon middenin. Toch is er een waan van zeldzaamheid.

Het is dus zeer belangrijk om alle talenten aan te spreken, omdat er anders talent verloren gaat. Een andere reden is wat professor Sennett beschrijft als een 'verlatingssyndroom'. Als men dat niet doet, krijgt men een elitevorming in de maatschappij. De rest voelt zich verlaten en begint allerlei reflexen te ontwikkelen die zeer ongezond zijn.

Ook daarom ben ik zeer tegen het idee dat we moeten zorgen voor één topuniversiteit in Vlaanderen. Dat wordt soms gelanceerd door professor Paul De Grauwe. We kunnen morgen onmiddellijk een topuniversiteit hebben. Als je één universiteit toelaat om de vijf percent beste studenten te selecteren en de professoren tien maal meer middelen te geven dan op andere plaatsen, gaat al het talent van de vijf huidige universiteiten naar die ene plaats. Zij zullen dan zeer goed scoren in de ranking.

Maar wat betekent dat op globaal Vlaams niveau? Gaan we beter presteren, meer publicaties hebben, meer talent ontwikkelen? Ik ben bijna zeker van niet. Het enige effect zal zijn dat men het op één plaats concentreert. Men zegt soms dat het concentreren van top-talent op één plaats vonken geeft en nieuwe creativiteit. Dat durf ik te betwijfelen. In de regel zijn die mensen einzelgängers, die niet geweldig openstaan voor samenwerking, met

bepaalde persoonlijkheden. Als je die mensen verspreid laat op een bredere oppervlakte hebben ze interacties met de lagen er juist onder, en creëren ze een meerwaarde door die mee te trekken.

Voor de academisering van het hoger onderwijs in de kennismaatschappij zijn drie principes heel belangrijk. Als men die structuren aanpast, moet men ten eerste rekening houden met het belang van multidisciplinariteit. Men mag geen academische eilanden creëren. Ten tweede moet men ervoor zorgen dat die geacademiseerde opleidingen hun eigen profiel behouden, maar dat ze perfect complementair zijn. Een derde punt is een goede coördinatie voor het onderzoek. Dat is van belang voor de efficiëntie en het goed gebruik van middelen, maar ook voor de translatie. In een goede kennismaatschappij moet je een translatieketen hebben. De informatie van het fundamentele onderzoek moet vlot doorstromen naar het toegepaste, en omgekeerd moeten de vragen die het toegepaste onderzoek opbrengt terugstromen naar het fundamentele.

In de veronderstelling dat in de loop van de volgende maanden en jaren de hogeschoolopleidingen van het lange type hun academiseringsaccreditering halen, is de vraag: in welke structuur brengen we die het best? In onze Leuvense associatie zijn we daar al lang over aan het nadenken. Ons voorstel is om ervoor te zorgen dat de academische opleidingen van de hogescholen worden geïntegreerd in de universiteiten wat de wettelijke bevoegdheid betreft, maar dat ze wel verankerd blijven in de hogescholen waar ze vandaag zitten. We denken dat dit het beste van twee werelden met elkaar kan verenigen.

De opleidingen onder de koepel van de universiteiten brengen is de beste garantie dat het geen academische eilanden worden. Vaak zijn het maar één of twee opleidingen. Zo kunnen ze een sterke interactie hebben met alle andere faculteiten. Het is ook de beste garantie om de profielen goed te bewaken. Het is waarschijnlijk ook de beste garantie om de onderzoeksgelden efficiënt te gebruiken en te gaan naar een optimale translatieketen.

Toch is het essentieel dat de opleidingen in de hogescholen blijven en dat de hogescholen er verantwoordelijkheid voor opnemen. Dat geeft als meerwaarde de garantie dat die academische opleidingen in de hogescholen optimaal kunnen interageren met de professionele opleidingen. Dat is belangrijk voor de ontwikkeling van creativiteit en vanuit sociologisch standpunt. Professor Verschoren heeft ook al gewezen op een vlotte doorstroming van bepaalde jongeren uit bepaalde milieus die vandaag bij voorkeur eerst naar een professionele opleiding gaan, maar misschien door de aanwezigheid van een academische opleiding vlotter doorstromen naar het academische onderwijs en onderzoek.

Het tweede grote voordeel – en het is een ongelooflijk belangrijke opdracht van het onderwijs – is de lerarenopleiding. Als we vandaag twee grote taken hebben, dan is dat het verder inspelen op de kennismaatschappij met onderzoek en creativiteit ondersteunend onderwijs enerzijds en het aanbieden van een perfecte lerarenopleiding anderzijds. Wat dat laatste betreft, zullen we echt in de problemen komen. Mijn universiteit levert elk jaar 5000 tot 6000 diploma's af. In het voorlaatste jaar waren daarvan nog 700 lerarendiploma's, in het laatste jaar waren het er nog 600. We komen in grote problemen.

Een maand geleden was ik op een vergadering in Londen. Ze was georganiseerd door de burgemeesters van Londen en New York, en het thema was de rol van de universiteiten in de grote kennissteden. Ik zal niet wegsteken dat die steden zich echt ongerust maken. Ze voelen aan dat ze vroeger de kennis en het hoger onderwijs domineerden – New York heeft tien topuniversiteiten, en Londen krijg er meer en meer –, maar dat dit vandaag verandert. In het Verre Oosten stijgt het aantal universiteiten enorm. In de wereld zijn 185 miljoen jongeren op zoek naar een universitair diploma. Als men die jongeren zou verdelen over de 300 tot 500 beste westerse universiteiten, dan gaat het over tienduizenden studenten per universiteit, op zoek naar goede diploma's. Daar zit veel talent tussen, en er

is zeker een gevecht voor dat talent gaande. We moeten dat in het achterhoofd houden, en dat houdt verband met de internationalisering.

In Londen ging het dan onder meer over universiteiten als Columbia University, College London, King's College, Imperial College: universiteiten die zich in de top tien of top vijftien bevinden. Ik hoorde er twee heel interessante opmerkingen die me een beetje verbaasden. Die mensen stelden dat het voor hen belangrijk is om een associatienetwerk – ook met hogescholen – uit te bouwen. Ze werken daar volop aan. Ze zeggen dat dit zorgt voor de beste complementariteit en in het land zelf voor de kleinst mogelijke competitiviteit. Een tweede punt is dat ze vinden dat ze in die context beter hun verantwoordelijkheden kunnen opnemen voor de vorming van leraren. De lerarenopleiding is een enorm probleem geworden.

Wij zijn erg gefocust op spitstechnologie, en dat moet zo blijven, want het is de basis van de kennismaatschappij. Maar ik vrees dat we vandaag de opleidingen in het lager en middelbaar onderwijs aan het verwaarlozen zijn. Nochtans zijn die even belangrijk om concurrentieel te blijven. Chinese 'fellows' bij ons willen niet dat hun kinderen hier het lager en middelbaar onderwijs doorlopen, omdat de opleidingen bij hen veel beter zijn. Ik denk niet dat we het even radicaal als zij moeten aanpakken, maar we moeten toch wel ongerust zijn. We slagen er niet meer in om universiteitsstudenten te motiveren om leraar te worden. Het is een breed sociologisch probleem. Maar de universiteiten mogen niet het signaal geven dat een lerarenopleiding een tweedeklasseopleiding is. Integendeel, het moet een eersteklasseopleiding zijn. Wie vandaag een master behaalt en in een laboratorium voor een PhD, of voor een bedrijf gaat werken, krijgt een behoorlijk loon. Wie echter leraar wil worden, moet enkele maanden bijkomende stages lopen. Dat is onlogisch.

Het probleem is gelijkaardig aan dat van de huisartsgeneeskunde. Het verbetert stilaan, maar in het verleden werd dat opgevat als een richting die geschikt was voor diegenen die niet konden specialiseren. Wie begon te werken als assistent, kreeg een degelijk loon, maar wie begon als huisarts in opleiding kreeg een lager loon. Dat is het verkeerde signaal.

Is de integratie van de academiserende opleidingen in de universiteiten, in samenwerking met de hogescholen, realiseerbaar? Ik denk dat dit kan. Onze associatie werkt daar al lang aan, en sinds kort proberen we dat voor de aspecten opleiding, onderzoek en carrièreontwikkeling in beheersovereenkomsten om te zetten, zodat duidelijk wordt wat de universiteiten zullen doen en wat de hogescholen zullen doen. Het is geen eenvoudige discussie en er zal nog wat tijd overheen gaan. Maar het gaat in de goede richting.

De integratie is voor de industrieelengenieursopleidingen al goed opgeshoten. Voor de handelswetenschappen ligt de discussie wat moeilijker, want de differentiatie tussen de handelswetenschappen aan de hogescholen en de toegepaste economische wetenschappen aan de universiteiten is iets minder duidelijk. Maar ook daar start het proces.

Ik eindig met de stelling dat het in de praktijk kan werken. Ik denk aan het voorbeeld van de academische ziekenhuizen. Men kan ze een beetje vergelijken met de hogescholen. Zij zorgen voor patiënten, maar hebben ook een heel belangrijke professionele opdracht, want zij zorgen voor opleidingen van verpleegkundigen en laboratoriumtechnici en dergelijke. Maar er zit ook een academische component in, want er is een academische staf werkzaam die er een bepaalde vorm van onderzoek, in samenwerking met de universiteiten, verricht.

3. Toelichting door prof. dr. Paul De Knop, rector Vrije Universiteit Brussel

Professor Paul De Knop: Ik zal spreken over de uitdagingen voor het hoger onderwijs, over onze verwachtingen ten opzichte van de Vlaamse overheid, en over de specifieke situatie van de Vrije Universiteit Brussel (VUB).

Wat zijn de uitdagingen? Hoewel we als rectoren goed overeenkomen, worden we door het Financieringsdecreet verplicht elkaars concurrenten te zijn. De uitdaging is volgens mij echter niet sterker te worden dan de andere Vlaamse universiteiten, maar wel de uitdaging te zoeken in het buitenland en concurrentieel te zijn met de universiteiten in de ons omringende landen, en ervoor te zorgen dat onze concurrentiepositie wordt versterkt als innovatieve kennismaatschappij.

Uit een artikel in Nature blijkt duidelijk dat er een positieve correlatie is tussen de economische gezondheid van een samenleving en de citaties, die een uitdrukking zijn van de kwaliteit van wetenschappelijke publicaties. Ik wil ook wijzen op een internationale vergelijking van O&O-overheidsuitgaven (onderzoek en ontwikkeling). België staat op de voorlaatste plaats in het peloton, wat betekent dat we niet meer innovatief bezig zijn en te weinig investeren om competitief te kunnen zijn.

U hebt me gevraagd hoe ik de toekomstige structuur van het hoger onderwijs zie, en meer bepaald met betrekking tot de integratie. Ik wil eerst een frustratie meedelen. We zijn al veel te lang aan het debatteren over de academisering van de opleidingen en over de vraag of die al dan niet moeten inkantelen. We worden met andere woorden gegijzeld door de kunsten. We moeten duidelijkheid scheppen. Mijn principe is: 'keep it stupid simple'. Dat is het KISS-principe. Als we iets willen academiseren, dan hoort het ook thuis aan de universiteit. In tegenstelling tot rector Mark Waer geloof ik niet dat we zeventien universitaire campussen moeten hebben voor de Associatie K.U.Leuven in Vlaanderen. We moeten wel de academische opleidingen plaatsen waar de academie is, waar het onderzoek gebeurt, waar een onderzoekscultuur is: in de universiteiten zelf.

Ik maak echter een voorbehoud voor de kunstopleidingen. Ik ben nog altijd niet overtuigd dat men een betere kunstenaar is als men een doctoraat in de Kunsten doet. Dat er mensen onderzoek doen over de kunsten, is een goede zaak, maar ik geloof er niet in dat men een betere professional wordt in de kunsten als men dat aan de universiteit doet.

Ik word gedwongen een standpunt in te nemen. Natuurlijk zou ik heel tevreden zijn als straks het Rits en het Conservatorium in de VUB binnenkomen. Maar dit kan ik niet vragen. Dat zijn immers de kroonjuwelen van de Erasmushogeschool. Dat is mijn partner waarmee ik getrouwd ben. Ik geef dan ook onmiddellijk de doodsteek aan die hogeronderwijsinstelling.

Er zijn veel belangrijker zaken om over te discussiëren, zoals: wat zijn de consequenties van heel die integratie? In dat verhaal, ook in de green paper van Dirk Van Damme en ook in de commissie-Soete, wordt er eenzijdig gekeken naar de repercussie op het budget van de minister van Onderwijs. Grofweg is dat 100 miljoen euro. Maar dat heeft natuurlijk ook implicaties op het budget van minister Lieten, want het betekent dat er meer onderzoekers gaan komen die meer aanvragen indienen. Op zich is dat een goede zaak, maar het betekent dat de koopkracht van de universiteiten achteruitgaat. Als er geen budget bijkomt bij het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) – ik ben momenteel een jaar lang voorzitter van het FWO – moeten we hele goede onderzoekers afwijzen. Er gebeurt een heel competitieve, hoogstaande selectie, met slaagpercentages van zeventien percent. Dat zal dan nog feller achteruitgaan.

Men durft soms zeggen dat de kwaliteit van de VUB onvoldoende is. Ik wil dit met klem bestrijden. Onze visitatierapporten zijn goed. Eveneens het onderzoek. In het Financieringsdecreet van voormalig minister Frank Vandenbroucke halen we net onze centen binnen via onderzoek omdat we in verhouding tot onze marktwaarde beter presteren dan andere instellingen, wat betekent dat onze onderzoekers heel performant zijn. Maar ja, we hebben, in functie van de normen ingesteld door de commissie-Soete, in bepaalde opleidingen te weinig studenten. Ik wil benadrukken dat men niet enkel moet kijken naar het

budget van minister Smet, maar ook naar de repercussie bij minister Lieten. Als er geen geld bijkomt, dan is dit de doodsteek voor de VUB.

Wat zijn de verwachtingen ten opzichte van de Vlaamse overheid?

Ik maak een samenvatting van het memorandum dat de rectoren aan de nieuwe regering hebben overhandigd. Dat is het nakomen van de budgettaire doelstellingen van de Lissabonverklaring voor onderwijs en onderzoek. Wij hebben er inderdaad voor gepleit dat het hoger en universitair onderwijs in de portefeuille van de minister van Wetenschapsbeleid komen. Er is heel veel geld bij gekomen in de vorige legislatuur, maar dat is voornamelijk naar het leerplichtonderwijs gegaan. Daar heeft men de lat gelijk gelegd tussen het GO! en het vrij onderwijs. Ik zeg niet dat dit onterecht is, maar men heeft niet genoeg geïnvesteerd in het hoger onderwijs en meer specifiek in het universitair onderwijs.

Wij vragen om een administratieve vereenvoudiging die verenigbaar is met de federale wetgeving, onder andere de kinderbijslag, en met de Europese wetgeving, onder andere de fiscale stimulansen voor het onderzoekspersoneel. Wij vragen dat de basisfinanciering wordt opgetrokken naar twee percent van het brp. In Frankrijk en Duitsland zit men ook in besparingsrondes, maar daar gaat men juist niet besparen op innovatie en hoger onderwijs. Daar beseft men dat men in West-Europa geen grondstoffen heeft en dat men moet investeren in goede studenten en onderzoekers.

Ik wijs op de investeringskredieten. De vorige regering heeft een pps-constructie opgezet van 1 miljard euro, weliswaar met alle problemen van dien, voor het leerplichtonderwijs, maar de universiteiten en hogescholen krijgen niet de middelen om nog maar de bestaande gebouwen in stand te houden. Het is natuurlijk mooi om Odysseus- en Methusalemprogramma's te creëren, maar de onderzoekers haken af, onder meer als ze de toestand van de labo's hebben gezien. Wij krijgen slechts 26 percent van de kredieten die nodig zijn voor het instandhouden van het vastgoed van de universiteiten. In de visitatierapporten krijgen we vaak een veeg uit de pan, maar we kunnen niet eens tegemoetkomen aan nieuwe veiligheids- en milieueisen. Ik geef daarvan een voorbeeld. Wij waren bij de eersten om zonne-energie aan te wenden op onze campus omdat het ontwikkeld is op de universiteit. Wel, wij kunnen in Brussel slechts 500 euro subsidie krijgen omdat we uitsluitend beschouwd worden als één school. We hebben onderzoek uitgevoerd naar zonne-energie, maar onze gebouwen zijn geen federale overheidsgebouwen en kunnen dus geen steun krijgen voor de toepassing ervan.

Wij vragen de correcte toepassing van de indexering. In 2008 is er een onderindexering geweest van 17,2 miljoen euro. In 2009 is dat opgelopen tot 32 miljoen euro. Dat is een intering. Dat betekent dat wij al lang aan het besparen zijn en niet kunnen volgen. We moeten uit onze werkingstoelage of ons patrimonium bijpassen. Wij betalen natuurlijk wel de lonen correct geïndexeerd uit. Overigens zegt het rapport dat wij goed verlonen, maar niet wat de top betreft, dat is onvoldoende. Daar kunnen wij niet adequaat en competitief verlonen. Op dit ogenblik kan ik aan mijn eigen universiteit bijvoorbeeld geen communicatiemanager binnenhalen, en evenmin iemand voor informatietechnologie, omdat wij het gepaste loon onmogelijk kunnen betalen. Hetzelfde geldt voor de toponderzoekers.

Wij vragen de afschaffing van de cofinanciering. Het is heel mooi een aanmoedigingsfonds te installeren, maar ik moet daar 50 percent bijpassen vanuit een basisfinanciering die reeds ontoereikend is, en dat kan ik niet. Dat is misschien makkelijker voor grote universiteiten met een groot patrimonium. Voor de kleintjes is dit een zeer moeilijke zaak. Hetzelfde geldt voor het Vormingsfonds, Hercules en dergelijke.

Wij vragen meer autonomie. U mag ons gerust responsabiliseren. Ik ben bezig een strategisch plan in te voeren met ‘balance score cards’, met linken naar de evaluatie van het personeel en met ‘key performance indicators’. Geef ons de kans om het te doen zoals wij denken dat het moet gebeuren.

Wij moeten qua financiering gaan naar drie percent van het brp met één percent overheidsfinanciering.

In 2015 moet vijftien percent van onze studenten internationaal mobiel zijn. Dat is een mooi streefdoel. Maar wij moeten onder meer concurreren met de universiteit van Luxemburg. Die is amper vijf jaar oud. De Luxemburgse overheid legt een inschrijvingsgeld op van slechts 100 euro. De universiteit verplicht alle studenten om minstens één semester naar het buitenland te gaan. Bizar genoeg wordt dat integraal betaald door de overheid. Ze heeft 6000 studenten, reeds vierhonderd PhD's. Dat kan omdat de overheid dat betaalt. Tussen haakjes, de opleiding in Luxemburg is verplicht drielig.

Wij vragen financiële ondersteuning van de studentenmobiliteit, ook voor de internationalisering ‘at home’. 85 percent van de studenten die niet mobiel zijn, moet ook internationaliseren. We hebben de mogelijkheid om hiervoor met de andere gemeenschappen samen te werken.

Enkele gegevens over mijn alma mater. Wij bestaan al 175 jaar. We worden nochtans beschouwd als een kleine universiteit die slechts 40 jaar bestaat. We hebben 10.000 studenten, 43.000 alumni, 100.000 betrokken ouders, 2700 personeelsleden aan de VUB en 3000 in het UZ. We zijn de grootste werkgever van Vlamingen in Brussel. We hebben 27.000 gehospitaliseerde patiënten en 29.000 behandelingen in de tandheelkundige kliniek. Die zal ik moeten sluiten als de overheid niet bijspringt, want ik heb geen studenten meer.

Ik blijf zitten met een sociaal passief. In tegenstelling tot bedrijven krijgen we daarvoor geen steun. De minister van Onderwijs heeft daarenboven het rationalisatiefonds beperkt, van 15 miljoen euro tot 5 miljoen euro. Als VUB hebben we onze inspanningen gedaan. We hebben 18 bacheloropleidingen en 31 masteropleidingen gerationaliseerd. Ik heb een uitstapregeling met de vakbonden doorgesproken en erdoor gekregen. Er zijn 80 mensen die uitstappen, maar wij krijgen geen enkele euro om die uitstapregeling te realiseren.

Brussel is de grootste studentenstad van het land, maar wordt niet als dusdanig erkend. Ik heb de ‘luxe’ met vijf burgemeesters van vijf gemeenten te maken te hebben: Oudergem, Elsene, Etterbeek, Jette en Sint-Genesius-Rode. Geen enkele burgemeester is echter geïnteresseerd. Men heeft het over de Vrije Universiteit Brussel, maar de burgemeester van Brussel is mijn burgemeester niet. Ik moet ook vechten tegen de gemeente Elsene die een weg wil doortrekken over onze campus, over het voetbalveld en door de gebouwen F en G, om de Deltasite te ontsluiten. Men heeft me zelfs gezegd dat men onze toelating had. Men was vergeten dat er twee universiteiten zijn op de campus.

Ik heb mijn werk gedaan, denk ik. Ik rationaliseer, maar gezien de demografische evolutie die nu gaande is in het leerplichtonderwijs, zijn er scholen nodig in Brussel. Trekken we die tendens door – weliswaar met een correctie, want niet iedereen gaat naar het hoger onderwijs, – dan hebben de Brusselse instellingen hier over tien jaar het probleem dat ze te klein zijn. Over vijftien jaar zullen die instellingen daarvoor pas de financiering krijgen, alleen weet ik niet of mijn universiteit op dat ogenblik nog zal overleven.

We zijn eveneens zeer performant op het vlak van research. Anders zou bijvoorbeeld de Universiteit Gent geen samenwerkingsverband maken met onze wetenschappelijke onderzoekers.

Dan is er de mobiliteit: 75 percent van ons personeel is afkomstig van buiten het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Wij krijgen geen financiering, want mobiliteit is een gewestmaterie. Andere universiteiten kunnen een convenant afsluiten met de Vlaamse minister van Mobiliteit en hebben in het verleden geld gekregen van minister Van Brempt. Wij kunnen dat niet. Bovendien is de NMBS onze lijnen aan het afschaffen. Nu is er weer iets nieuws op komst: in juni en juli zijn er toch geen studenten, dus zullen de lijnen nog worden verminderd. Ik wijs erop dat wij 5700 personeelsleden hebben die werken in Brussel, dat we nog altijd geen tram hebben aan het universitair ziekenhuis en dat de Brusselse ring onberijdbaar is. We zoeken dus personeel, maar vinden geen personeel.

We zitten ook met een rekruteringsnadeel. Dat is geen verwijt aan de collega's, maar ik haal 10 percent van mijn studenten uit Brussel, terwijl professor Verschoren 67 percent van zijn studenten uit Antwerpen haalt. Mocht Brussel in Vlaanderen liggen, dan zouden we meer studenten hebben. De Tandheelkundige Kliniek is zeer performant, maar ik moet die straks afbouwen, want we krijgen geen ondersteuning ter zake.

Dan is er de internationalisering. Ik krijg regelmatig het verwijt te horen dat ik niet voluit ga in de alliantie met Gent. Artikel 91, paragraaf 2, van het Structuurdecreet, het decreet dat nog steeds de associatie- of alliantieovereenkomsten regelt, bepaalt dat ik slechts een Engelstalige opleiding kan aanbieden indien er binnen de provincie eenzelfde Nederlandstalige opleiding is. Ik ben dus verplicht dit met Leuven te doen, maar ik heb een huwelijk afgesloten met Gent, waarmee ik dat niet mag doen. Wel, u noodzaakt me samen te werken met de ULB, tenzij u vindt dat ik niet internationaal moet werken.

In Brussel verschaffen twintig instellingen Engelstalig hoger onderwijs, waarvan slechts vijf Belgische instellingen. Maastricht – met Luc Soete, die de commissie-Soete met betrekking tot de rationalisatie heeft voorgezeten, op kop – is begonnen met het huren van een pand in Brussel, en gaat Europese Studies aanbieden. We hebben geen herkenbare studentenwijken en wij worden daar niet in gesteund.

Ik kom tot mijn concrete voorstellen. Ik vraag een Brusselnorm, een correctie op objectieve basis op het Financieringsdecreet, gezien de discriminatie of de oneerlijke concurrentie waarmee we in Brussel kampen, zoals de mobiliteit, het rekruteringsnadeel, de hogere prijzen die moeten worden betaald voor koten en dergelijke meer. Ook vraag ik dat de administratieve barrières uit de weg worden geruimd die ons verhinderen samen te werken met andere universiteiten in de andere gemeenschappen, die zich op tien meter van mijn deur bevinden.

We vragen ook het behoud van de financiering in het kader van het Vlaams Overlegplatform Hoger Onderwijs Brussel (VLOPHOB). Momenteel is die met 50 percent gereduceerd. Andere universiteiten hebben een provincie, stad of gemeente die hen, al is het slechts moreel, ondersteunt. De Brusselse instellingen hebben dat niet. De vorige Vlaamse Regering, met het akkoord van de minister van Onderwijs, had haar verantwoordelijkheid ter zake opgenomen en gesteld ons te zullen ondersteunen, omdat Vlaanderen ook een opdracht heeft in Brussel. Er zouden bijkomende middelen komen. De instellingen van hoger onderwijs in Brussel werden verplicht een vzw te creëren. Persoonlijk had ik liever gewerkt met HUB als associatiepartner, maar goed, men heeft daar anders over beslist. We zitten samen in een vzw die de eerste maal 2 miljoen euro heeft gekregen. De huidige minister van Onderwijs heeft dat gereduceerd tot 1 miljoen euro.

We vragen ten slotte dat de Tandheelkundige Kliniek zou worden ondersteund. We begeleiden studenten van Gent en Leuven in onze kliniek, maar krijgen daar geen geld voor. Ondersteunt Vlaanderen dat niet, dan zullen de 29.000 behandelingen in Brussel straks in het Frans moeten gebeuren. Ik heb immers niet de middelen om die Tandheelkundige Kliniek in Brussel te vrijwaren.

4. Toelichting door prof. dr. Paul Van Cauwenberghe, rector Universiteit Gent

Professor Paul Van Cauwenberghe: Ik begrijp professor De Knop heel goed. Zijn instelling heeft het moeilijk, heeft het financieel zwaar te verduren. We steunen hem allemaal in zijn verzuchtingen.

We vinden het als rectoren soms zeer spijtig dat we als concurrenten moeten optreden in het werven van personeel. Zoals professor Verschoren heeft gezegd, heb ik in het verleden al gepleit voor één hogeronderwijslandschap Vlaanderen, waarin we aan echte rationalisatie en samenwerking kunnen doen. Met wat geduld komen we er uiteindelijk wel. Het is nog wat vroeg en het water is soms nog wat diep.

De Universiteit Gent heeft niet met dezelfde problemen te kampen als Brussel. Ons probleem is dat we de laatste jaren fel, misschien te fel, gegroeid zijn qua aantal studenten. Er komt jaarlijks 7 percent bij. We zitten nu aan 33.000 studenten. Vijftien jaar geleden was dat nog 15.000. De stad is dezelfde gebleven. Het aantal personeelsleden is wel gestegen, maar niet zoals het aantal studenten. De huisvesting van lokalen, logistieke ruimten en laboratoria is niet aangepast aan dat grote aantal studenten.

U hebt al gehoord dat de investeringskredieten die we krijgen, ongelofelijk ontoereikend zijn. We krijgen amper 25 of 26 percent. En dan heb ik het enkel over het in stand houden, niet over nieuwbouw of vernieuwbouw. We halen dat geld uit onze corebusiness. We gebruiken geld dat we beter in wetenschappelijk onderzoek en onderwijs zouden steken, om te onderhouden, bouwen en verbouwen. Dit is een smeebede van alle universiteiten: doe iets aan die investeringen, zoals het beloofd is voor het basisonderwijs, maar nog niet doorgezet.

Ik herhaal wat er in de platformtekst staat. De beleidsstructuren moeten ongeveer worden gelijkgeschakeld tussen de privaatrechtelijke en de autonome instellingen. Daar is nu nog een groot verschil. De slagkracht van de autonome Universiteit Gent en van de autonome hogescholen is minder dan die van de vrije instellingen. De platformtekst van het maatschappelijke debat vraagt dat dit zeer kortelings zou gebeuren.

Als universiteit staan we volledig achter de meerderheidsnota die is voorgelegd, met inbegrip van de integratie van de geacademiseerde hogeschoolopleidingen binnen de universiteit. Ik ben het niet eens met de stelling van professor De Knop dat ze allemaal binnen de academie, op de locatie van de universiteit moeten komen. Dat hoeft niet per se. In Leuven kan dat zeker niet. Voor de Universiteit Gent kan dat ook minder. De Hogeschool West-Vlaanderen is ook een partner van ons. Zij hebben in Kortrijk een campus voor de industrieel ingenieurs. We zijn geen vragende partij om die naar Gent over te brengen. We willen nauw samenwerken, onder de koepel van de Universiteit Gent.

Wij pleiten voor het versterken, ook financieel, van de professionele bacheloropleidingen. We pleiten ook voor de doorstroom in twee richtingen: van professionele bachelors naar academische masters en omgekeerd. Daar heeft de associatie een rol. Ik zie de associatie niet als de overkoepelende organisatie van een universiteit en een hogeschool, maar als een goed bindmiddel tussen deze instellingen, dat de doorstroom en de schakelprogramma's regelt. Eens de integratie van de hogeschoolopleidingen binnen de universiteiten gebeurt, moet er worden gesleuteld aan een statuut van associatie.

Bij de financiering wil ik benadrukken dat er een echte erosie is van de salarissen. Doordat we ondergeïndexeerd zijn, kost dat ons één à twee percent per jaar. Dat gedurende vier of vijf jaar moeten doen, is een groot probleem voor alle universiteiten en hogescholen. Dat mag niet te lang duren, al hebben we uiteraard begrip voor de huidige financiële situatie.

Professor Waer heeft het al over de multidisciplinariteit gehad. Onze maatschappij gaat naar multidisciplinariteit. Eilandjes en ivoren torens bestaan minder en minder. Ze bestaan nog, maar ook die moeten we wegwerken. De schotten tussen onze universiteiten en associaties moeten we ook wegwerken. Er zou veel meer over de schotten heen moeten kunnen worden gewerkt. Dat is nu decretaal niet gemakkelijk. Ik hoop dat daaraan in de toekomst gewerkt wordt.

We mogen niet vergeten dat de universiteiten en hogescholen de enige zijn die aan fundamenteel onderzoek doen. De privé-industrie zal dat niet doen: ze kunnen het niet dragen en zijn ook niet geïnteresseerd. Fundamenteel onderzoek vraagt een langetermijnvisie. Je kunt er niet van verwachten dat je er morgen of volgend jaar een echt product van ziet of er al return van krijgt. Wij moeten dat doen als universiteiten, omdat we de enige zijn die het willen en kunnen. Daarvoor moeten we uiteraard worden gefinancierd.

Nog niet vermeld is levenslang leren. We kunnen er niet genoeg over praten. Voor de toekomst van onze kennismaatschappij, waarin iedereen meer en meer weet en wil weten of denkt te weten, is het de taak van het hoger onderwijs om te investeren in het doorgeven van kennis, levenslang. Binnen tien, twintig of dertig jaar zal het niet meer zijn dat je na student werknemer wordt, maar gaan we naar een continuüm. Behalve de eerste jaren zullen we heel ons leven student en werknemer worden. Daaraan moet aandacht worden besteed. Eens deze bespreking achter de rug is, hoop ik dat onze Vlaamse Gemeenschap zich daarop concentreert.

Voor het kunstenonderwijs volgen wij het meerderheidsstandpunt dat de opleiding tot kunstenaar het best blijft gebeuren in de hogescholen, in de kunstacademies en in de conservatoria. Die doen het zeer goed in Vlaanderen. De expertise daar moet maximaal worden uitgebaat. Als het om wetenschappelijke onderwerpen gaat, kan dat in nauwe samenwerking met een of meerdere universiteiten. Die samenwerking kan in de vorm van een 'school of arts' gebeuren, maar ik zou de corebusiness laten in de hogescholen.

5. Toelichting door prof. dr. Luc De Schepper, rector Universiteit Hasselt

Professor Luc De Schepper: Ik sluit me inzake de hoofdlijnen aan bij wat de collega's hebben gezegd.

Hier wil ik even ingaan op de Limburgse context van de academiserings- en inkantelingsproblematiek. Gelukkig hebben we niet de problemen waarmee de VUB is geconfronteerd. Onze universiteit heeft niet echt financiële problemen. Het is een kleine instelling, maar wel goed gefinancierd en met goed bevolkte studierichtingen, al zijn er volgens ons nog altijd te weinig studierichtingen. De enige faculteit met instroomproblemen is de faculteit Wetenschappen, maar dat is een probleem dat zich ook aan andere universiteiten stelt: er zijn nu eenmaal zeer weinig achttienjarigen die exacte wetenschappen willen studeren. De faculteit Wetenschappen is wel goed gefinancierd voor het onderzoek: wij kunnen zeer goed publiceren en hebben een behoorlijke output.

Als kleinere, regionale universiteit moeten wij ons voortdurend verantwoorden en ons nut voor de regio – onze 'return on investment' – aantonen. Een van onze belangrijke opties is ons belang voor de regio toe te spitsen op innovatie en de valorisatie ervan: de creatie van spin-offbedrijven en toegepaste onderzoeksactiviteiten. Zo willen we vanuit de universiteit elk jaar een of twee spin-offbedrijven oprichten. De afgelopen zes jaar zijn jaarlijks gemiddeld 1,5 spin-offbedrijven in de regio opgericht. Dat beschouwen we toch als een belangrijke manifestatie van de innovatiebetrokkenheid van de universiteit.

Dat brengt me bij het belang van het academiserings- en inkantelingsdossier voor het innovatiebeleid. Rector Waer had het al over het hoger onderwijs als bron van creativiteit en innovatie voor het bedrijfsleven en de maatschappij. Dat geldt ook voor ons. Als kleine

instelling focussen we op een zeer beperkt aantal onderzoeksactiviteiten, gegroepeerd in speerpunten. Op die terreinen proberen we de internationale top te halen. Dat kunnen we ook, want de kwaliteit hangt op geen enkele manier samen met de grootte van de instelling. Er zijn topuniversiteiten die maar half zo groot zijn als de grootste Vlaamse universiteit, denk maar aan Harvard.

Onze speerpunten zijn erg performant, getuige ons Centrum voor Statistiek dat tot de wereldtop behoort. Er zijn veertig statistici-onderzoekers aan dat centrum verbonden. Ze komen van over de hele wereld. Geen enkele grote klinische studie over de introductie van nieuwe medicatie wordt afgeleverd zonder dat op een of andere manier ons centrum daarbij is betrokken. In de life sciences hebben we ook een speerpunt, waaruit ongeveer één spin-offbedrijf per jaar voortkomt.

Ons speerpuntbeleid, gecombineerd met het belang dat wordt gehecht aan innovatie voor de regio, betekent dat een onderzoeksstrategie moet worden gevoerd waarbij alle types van onderzoek gebeuren: van het meest fundamentele onderzoek – wat echt wel de taak is van de universiteit – tot dienstverlenend onderzoek. Zo doen de professoren Statistiek zeer fundamenteel onderzoek, maar ze voeren ook klinische studies uit of lossen problemen op voor farmaceutische bedrijven die klinische studies uitvoeren. De academisering van de hogeschoolopleidingen en hun inkanteling is daarvoor erg belangrijk. Dat geeft ons bijvoorbeeld toegang tot de industrieel ingenieuropleiding, die per definitie veel korter bij het bedrijfsleven staat. Dat onderzoek kan dus in onze speerpunten worden geïntegreerd.

We werken al jaren aan de academisering. De industrieel ingenieuropleiding van onze associatie is nauw betrokken bij het onderzoek dat bijvoorbeeld gebeurt in het Expertisecentrum Digitale Media (EDM) of in ons onderzoeksinstituut IMO (Instituut voor Materiaal-Onderzoek) dat ook een IMEC-afdeling op de campus herbergt, waar onderzoek gebeurt over nieuwe materialen ten behoeve van de micro-elektronica. Wij zijn dus bijzonder blij dat de academiserings- en inkantelingsoperatie bezig is. Wij zijn wel een beetje bevreesd dat uitstel of zelfs afstel bij de stafleden van de industrieel ingenieuropleiding en van de andere academiserende opleidingen tot enorme ontgoocheling zal leiden. Zij willen daarmee doorgaan. Wij vragen dus om de inkantelingsoperatie consequent door te voeren.

Tot slot wil ik nog iets zeggen over de integratie van de kunsten. Samen met Leuven verdedigen wij een ander standpunt dan onze collega's. Wij zijn echt van oordeel dat na de academisering de kunstenopleidingen aan de universiteit thuishoren, en niet aan de hogescholen. Ik begrijp de pragmatische argumenten die professor De Knop hier heeft verwoord. Het is erg moeilijk om in Brussel de integratie door te voeren. Dat zou de doodsteek betekenen voor de Erasmushogeschool. Ook in Gent en Antwerpen zijn er praktische problemen om dat te doen. Professor De Knop had het over het KISS-principe: 'keep it simple, stupid'. Inderdaad, keep it simple, als de artistieke opleidingen geacademiseerd zijn, dan horen ze thuis aan de universiteit. Dat is de logica zelf. Dat artistieke academische opleidingen verschillend zijn van aard van de exact wetenschappelijke en de menswetenschappelijke opleidingen, is duidelijk. Ook daar wordt academisering anders omschreven en wordt de outputlat voor academisering anders bepaald in de menswetenschappen dan in de exacte wetenschappen. Dat is ook logisch.

De essentie van de academische opleiding is de vrijheid van onderzoek, van het fundamentele en grensverleggende onderzoek. Ook de artistieke opleiding claimt dat en voelt diezelfde vrijheid en academische gebondenheid als de andere academische opleidingen. Ze horen dus wel thuis aan de universiteit. In de green paper van Dirk Van Damme staat dat er bij het FWO middelen moeten worden vrijgemaakt voor het onderzoek in de kunsten. Het FWO is altijd het eigen terrein geweest van de universiteiten. Het fundamentele grensverleggende onderzoek hoort nu eenmaal toe aan de universiteit.

Ik begrijp wel dat er regionaal verschillend pragmatische redenen zijn om de integratie niet door te voeren, maar eigenlijk hoort het thuis aan de universiteit. Iedereen reikt al doctoraten uit in de Kunsten, dat gebeurt door de universiteiten. Waarom dat niet door de hogeschool en wel door de universiteit gebeurt, is omdat de universiteit nu eenmaal het alleenrecht blijft claimen, en terecht, om het doctoraat af te leveren. Dat moet dan ook in de kunsten zijn.

De kunstopleidingen kunnen we onderbrengen in een 'school of arts', die onder het gezag van de hogeschool of van de universiteit ressorteert. In beide gevallen wordt er gesproken over een heel nauw samenwerkingsverband tussen hogeschool en universiteit. De eindverantwoordelijkheid moet wel bij de universiteit liggen.

In Limburg worden we geconfronteerd met een ander praktisch probleem, mocht de integratie van de kunstopleidingen niet plaatsvinden. We zijn dan niet zeker dat de belangrijke rationalisatie die we in onze provincie hebben gerealiseerd door associatieoverschrijdend samen te werken met de K.U.Leuven, zal blijven voortbestaan. Op dit moment hebben we een akkoord met de twee kunstopleidingen in Limburg. Vanaf 1 oktober volgend jaar gaan ze associatieoverschrijdend gezamenlijk het eerste jaar audiovisuele en beeldende kunsten inrichten. In het akkoord is expliciet opgenomen dat dit een voorafname is, een voorlopige oplossing, in afwachting van de integratie in de beide universiteiten. Het is niet helemaal duidelijk hoe dat verhaal voortgaat, indien de integratie niet tot stand zou komen.

6. Toelichting door prof. dr. Dirk De Ceulaer, voorzitter Directiecomité van de Hogeschool-Universiteit Brussel

Professor Dirk De Ceulaer: Wij zijn een atypische organisatie in het hoger onderwijs in Vlaanderen. Ik pas dus niet helemaal in het afsprakenkader dat de rectoren hebben gemaakt. Onze bijdrage kan interessant zijn omdat de HUBrussel niet alleen academisch en professioneel onderwijs aanbiedt, maar tegelijk ook universitair en hogeschoolonderwijs. We exploreren op dit ogenblik op kleine schaal wat morgen op grote schaal zal worden gerealiseerd. We werken in drie disciplines binnen de humane wetenschappen aan geïntegreerde projecten in het academisch en universitair onderwijs.

We zijn lid van de Associatie K.U.Leuven, maar tegelijk zijn we, samen met de rector van de VUB, actief lid van het Vlaams Overlegplatform Hoger Onderwijs Brussel. We zijn ook betrokken bij een fusieproces met KaHo Sint-Lieven. Dat is van belang omdat we hiermee al een voorafname doen van wat we in de toekomst verwachten, namelijk de integratie van de academische opleidingen van KaHo Sint-Lieven en van de HUBrussel naar de universiteit. We dreigen dan in de situatie te komen dat de professionele opleidingen mogelijk niet op een succesvolle manier kunnen blijven werken in de vier gebieden waar die instellingen aanwezig zijn. We willen er dus in elk geval voor zorgen dat we tijdig met die operatie klaar zijn ten behoeve van de professionele opleidingen.

Ons standpunt over het integratieproces steunt op enkele uitgangspunten. De integratie-inspanningen moeten absoluut sporen met wat de Vlaamse Gemeenschap in het verleden op gang heeft getrokken, met name wat we in het Structuurdecreet hebben ingeschreven. Wat we gaan doen, moet in die logica blijven, namelijk dat we een onderscheid maken tussen de academische en de professionele opleidingen. In de nieuwe fase die voor ons ligt, moeten we die inspanning doortrekken en de academische opleidingen samenbrengen. Dat moeten we niet fysiek doen, maar in een gezamenlijk cultureel verband.

Het vergroten van de transparantie voor de gebruikers is ook een argument in de verdediging van ons standpunt. Hetzelfde voor wat onderzoek betreft. In het verleden hebben we op hogeschoolniveau veel te vaak gezien dat er heel bekwame onderzoekers naar de instellingen kwamen, die daar hun potentieel niet konden valoriseren. Dat moet worden vermeden in de toekomst.

Een ander uitgangspunt in het integratiedebat is de integratie van het hele Vlaamse hoger onderwijs. Het was een optie om alles over te brengen naar de universiteit. Op korte termijn is dat geen optie – we hebben daar de middelen niet voor – maar we moeten wel zorgen dat we de verbanden tussen de academische en de professionele opleiding niet opgeven.

Wij gaan voluit voor de integratie van de academische opleidingen in de universiteit, maar onder een aantal voorwaarden. We gaan ervan uit dat de coördinatie van het onderzoek in Vlaanderen een belangrijk thema is. We willen het naar voren schuiven als een element van het beleid. Ik herhaal het punt van de valorisatie.

We moeten ook duidelijkheid creëren over de loopbanen. Op dit ogenblik gebruiken de hogescholen en de universiteiten dezelfde terminologie, maar de loopbanen en de remuneratie zijn niet identiek. Dat moet worden gecorrigeerd. We moeten ervoor zorgen dat de status van de academische opleidingen eenzelfde basis krijgt. Op dit ogenblik is de discussie opnieuw gestart over de industrieel en burgerlijk ingenieurs. De industrieel ingenieurs werken al vele jaren aan hun universitaire statuut. We moeten hen dat kunnen waarborgen. We moeten die duidelijkheid creëren via de integratie van de academiserende opleidingen in de universiteit.

We moeten tegelijk voor de studenten duidelijkheid creëren met betrekking tot het niveau van het diploma. Studenten oordelen almaar meer dat er een statusverschil is tussen de hogeschool en de universiteit. Dat moeten we vermijden door dat niveau van het academische hogeschooldiploma op te trekken naar het toekomstige universitaire diploma. We mogen niet vergeten dat de internationale markt toekijkt. We hebben nu de kans om duidelijkheid te krijgen op die markt door de academiserende opleiding aan de hogeschool eindelijk universitair te maken.

We verbinden graag enkele voorwaarden aan die operatie. Het is al een paar keer gemeld: we moeten waken over de profilering van de opleiding. De opleidingen die naar de universiteit verschuiven, moeten hun onderwijsend en beroepsprofiel behouden. Dat is niet gegarandeerd bij wijze van een decretale inspanning. We moeten ervoor zorgen dat we geen erosie krijgen, noch op de onderwijs-, noch op de beroepsprofielen, die uiteraard nauw met elkaar verbonden zijn.

We moeten aandacht hebben voor de studentenkenmerken. Wie goed toekijkt, weet dat de kenmerken van de studenten uit de academiserende opleidingen anders liggen dan die van de modale universiteitsstudent. Het zou een gemiste kans zijn voor de democratisering van het Vlaams hoger onderwijs mochten we die studenten verliezen omdat de opleidingen aan de universiteit worden aangeboden. De profilering van de heterogeniteit is van belang.

In het debat wordt vaak geopperd dat het onderzoek aan de universiteit en aan de hogescholen, en dus ook binnen de academiserende opleiding, verschillend zijn. Dat klopt gedeeltelijk, maar niet helemaal. Mochten we literatuurwetenschappers die in de hogescholen aan het werk zijn in bijvoorbeeld een opleiding als toegepaste taalkunde verplichten om bedrijfs- of praktijkgericht onderzoek te doen, dan doen we afbreuk aan hun potentieel. Dat geldt ook voor macro-economen in de opleidingen Handelswetenschappen, Handelsingenieurs en Milieu- en Preventiemanagement.

Relatieve autonomie sluit meteen aan bij die profilering. Als we de academiserende opleiding zouden integreren, moeten we vooral de eigen kenmerken van de hogeschoolopleidingen meenemen. Het is alom bekend dat het onderwijsconcept aan de hogescholen anders is. Zo gaat er meer tijd en energie naar de opvang en begeleiding van de studenten. Het zou bijzonder jammer zijn als dat voordeel verloren gaat. De integratie mag en moet

volwaardig zijn, maar we moeten verschillend blijven. De geïntegreerde opleidingen moeten een aparte structuur binnen de universiteit krijgen. Een volledige assimilatie lijkt ons niet aangewezen. Een aparte faculteit of departement moet mogelijk zijn.

De relatieve autonomie slaat natuurlijk ook op de loopbanen. We hebben aangepaste loopbanen nodig voor de academici die vanuit de hogescholen naar de universiteit komen. Mogelijkerwijze moet dat aanleiding geven tot een differentiatie in het ZAP-kader (zelfstandig academisch personeel). Dat hoeft misschien niet, indien het gebruik van de ZAP-statuten breed kan worden geïnterpreteerd en ingezet. Mocht het wel nodig zijn, dan zouden we kunnen denken aan een heterogenisering van de ZAP-statuten. Alleszins – het is een open deur – moeten we rekening houden met het feit dat een aantal van die personeelsleden uit de hogescholen niet zonder meer kunnen worden ingezet in de huidige universitaire statuten. We hebben zeker een overgangperiode nodig waarbij de huidige loopbaanperspectieven van die personeelsleden kunnen worden gecontinueerd en ingevuld. Aangezien we de neiging hebben om vaak alleen over de academici te praten, in termen van personeelsinzet, wil ik wijzen op het grote deel van het personeel dat wordt ingezet in ATP-kaders (administratief en technisch personeel): ook zij moeten een plaats krijgen in de hele operatie.

Een bijzonder aandachtspunt is de voorwaarde dat we in geen enkel geval de aansluiting met het professioneel onderwijs mogen verliezen. We hebben binnen de hogescholen nu vele jaren op een succesvolle manier gewerkt aan samenwerking en integratie van het professioneel en academisch onderwijs. Het zou bijzonder jammer zijn mochten we deze band verliezen door het doorknippen van de relaties tussen beide vormen van hoger onderwijs.

De mobiliteit van de studenten in het hoger onderwijs voltrekt zich vooral binnen de academiserende opleidingen. Veel meer studenten uit professionele opleidingen zetten de stap naar de academiserende opleiding dan naar de academische opleiding aan de universiteit. Als we de band met die professionele opleidingen te snel of te abrupt zouden opgeven, riskeren we deze erg zinvolle dynamiek stop te zetten.

De continuïteit van de samenwerking van het academisch en professioneel onderwijs is ook van belang voor het onderzoek. We hebben de voorbije jaren gemerkt dat de onderzoeksperformantie van de professionele opleidingen gestegen is op grond van de samenwerking tussen de lokale onderzoekers van de academische opleidingen en de onderzoekers van de professionele opleidingen.

Als we een te groot verschil zouden maken tussen de twee soorten opleidingen dreigen we verder ook een statuserosie te krijgen van het professioneel onderwijs. We hebben een periode gekend waarin er sprake was van een ternaire structuur met in het niet-universitair onderwijs het korte en het lange type. Het maatschappelijk beeld werd gecreëerd dat de opleidingen van één cyclus het minst interessante onderwijs was in de Vlaamse Gemeenschap. We hebben daar met de binaire structuur van het Structuurdecreet wat aan verholpen. We kunnen gerust zeggen dat de hele beweging die toen in gang werd gezet, het professioneel onderwijs heeft geherwaardeerd. We moeten ervoor zorgen dat dit zo blijft.

Ten slotte wil ik ervoor pleiten om de integratieoefening te blijven zien op lange termijn, in termen van het volledige Vlaamse hoger onderwijs, en niet te beperken tot de academiserende opleidingen. Misschien moeten we de opening voor de integrale overstap van alle hogeronderwijsvormen naar de universiteit op termijn openhouden. De aansluiting met dat professioneel onderwijs kunnen we garanderen door de associaties te behouden. Er gaan stemmen op om de associaties stilaan af te bouwen, maar ik zou dat niet doen. Integendeel, ze moeten worden versterkt, al moet de opdracht misschien worden herzien. We kunnen zo de professionele opleidingen beter verankeren. De associatie Leuven onderzoekt nu de juridische consequenties van de overdracht van de opleidingen waarvan

sprake, met een teruggave van verantwoordelijkheden door de universiteiten aan de hogescholen.

Nog een belangrijk element is de eerlijke financiering als voorwaarde. Daarmee bedoelen we dat er geen integratie mag komen zonder dat er duidelijke financiële engagementen zijn. De financiële programmering zoals voorzien voor de academisering, moet onverkort worden aangehouden. We moeten alleszins vermijden dat, mocht men toch overgaan tot een feitelijke integratie, we niet in een soort financiële tweederangspositie terechtkomen met die academiserende opleidingen.

We sluiten ons aan bij wat rector De Knop heeft gezegd over het instroompotentieel: de situatie in Brussel verschilt compleet van die van de rest van Vlaanderen. De voorbije tien à vijftien jaar is bijvoorbeeld de instroom van West-Vlamingen naar Brussel afgenomen. Dat heeft veel te maken met de opkomst van Gent. Het potentieel in Brussel, op ongeveer één miljoen inwoners, is toch wel bijzonder beperkt. U moet er ook rekening mee houden dat we in Brussel vrijwel niet kunnen spreken van lokaal overleg met de openbare besturen. Integendeel, we zien ons geconfronteerd met een latente negatieve spanning. Het is niet normaal dat bijvoorbeeld een burgemeester twintig jaar lang niet aanwezig is in de Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs, noch bij een academische opening, noch bij enige andere gebeurtenis. Een bijkomend element qua financiering is dat de kostprijs in Brussel toch wel gevoelig anders is wat gronden en gebouwen betreft. Ondanks de vele inspanningen die we de voorbije periode hebben geleverd, blijven we eveneens kampen met een negatief imago in Vlaanderen.

De HUB sluit zich aan bij het voorstel van de VUB met betrekking tot de Brusselfactor. Dat zou een eerlijke en billijke aanpassing zijn aan het Financieringsdecreet. Uiteraard spreken we ons niet uit over Tandheelkunde en dergelijke, maar die Brusselfactor zou alleszins moeten kunnen worden ingebouwd, ten behoeve van de Brusselse instellingen voor hoger onderwijs aan Vlaamse zijde.

Ik had ook nog een pragmatisch voorstel ontwikkeld met betrekking tot de invulling van het concept ‘university college’. Ik was ingegaan op de wijze waarop die operatie concreet zou kunnen gebeuren, als de uitgangspunten die ik naar voren heb geschoven, worden nagekomen. Ik stel voor dat ik dat even laat liggen, gezien de beperkte tijd. Misschien kan ik er straks nog op terugkomen, naar aanleiding van de vragen.

7. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik bewonder de inzet van professor De Knop voor zijn instelling. Net als de heer De Ceulaer verdedigt hij de Brusselnorm. Hij heeft het over oneerlijke concurrentie tussen Brussel en de andere Vlaamse universiteitssteden. Anderzijds horen we altijd de lof zingen van het bruisende, multiculturele Brussel. Compenseert dat de concurrentienadelen, zoals de duurdere koten, niet?

Mijn belangrijkste opmerking betreft echter de inkanteling, de hoofdproblematiek van deze commissie. Mijn vraag is vooral gericht tot rector Van Cauwenberghe. U weet dat de Hogeschool Gent, een heel belangrijke speler in het Vlaamse hogescholenlandschap, geen voorstander is van de inkanteling. Binnen de associatie is daar al evenmin een consensus over.

Ter zake worden een aantal zwaarwichtige argumenten gehanteerd. Zo wordt gesteld dat het afsplitsen van de academiserende opleidingen een aanzienlijke impact zal hebben op de professionele bacheloropleidingen. Er zou sprake zijn van een soort verlatingskost. Het is immers ontegensprekelijk zo dat er aan de hogescholen een soort positieve ‘spillover’ is van de academiserende opleidingen naar die professionele bacheloropleidingen. Als men dat doorknipt, gaat dat voordeel verloren.

Een ander argument contra is dat de inkanteling veel tijd zal vergen, ook als we kijken naar het kostenplaatje, dat hier al zeer goed werd belicht. In die tussenperiode zullen de hogescholen niet meer bereid zijn te investeren in de academiserende opleidingen, want ze zijn die toch kwijt.

Daarmee kom ik terug op iets dat de heer De Ceulaer heeft gezegd, namelijk dat bij een inkanteling rekening moet worden gehouden met de specifieke studentenkenmerken. Hoe moet ik dat begrijpen? Dan zou er sprake zijn van een universiteit met twee soorten studenten: enerzijds echte universiteitsstudenten, die volledig in de academische cultuur zitten, met het ius promovendi enzovoort, en anderzijds halve universiteitsstudenten, diegenen die zijn ingekanteld. U stelt ook dat er rekening moet worden gehouden met de heterogeniteit van het onderzoek. Eerder is hier al gezegd dat het feit dat men het personeelsbestand moet optrekken in de 55-45 percentverhouding, de doorslaggevende factor is in het kostenplaatje. Bedoelt u, als u het hebt over de heterogeniteit van het onderzoek, dat die 55-45 percentverhouding misschien niet hoeft?

U zegt ook dat er geen volledige assimilatie hoeft te zijn. Er kan een differentiatie zijn in het ZAP-kader. Daarmee insinueert u eigenlijk dat er niet alleen sprake zal zijn van twee soorten studenten, maar ook van twee soorten professoren. Dat zou ons enerzijds goed uitkomen, want het zou de kostprijs verminderen, mocht er sprake zijn van professoren van type 2 en professoren van type 1.

Eigenlijk pleit u voor het behoud van de identiteit bij die ingekantelde opleidingen. Dan rijst natuurlijk de vraag wat uiteindelijk de meerwaarde is van deze operatie, als er qua studenten, onderzoek en personeelsstatuut sprake blijft van een aparte groep. Daar had ik graag wat meer uitleg over.

Mevrouw Kathleen Deckx: Professor Verschoren, u zegt dat u bepaalde opleidingen moet durven concentreren en studenten uitwisselen voor dunbevolkte opleidingen. Staan alle rectoren achter dat standpunt en hoe zit het dan met de vrije keuze van onderwijs?

U hebt ook gesproken over de lerarenopleiding. U zegt dat we misschien moeten nadenken over een bachelor met daaraan gekoppeld een één- of tweejarige lerarenopleiding. Hoe ziet u dat? Ik meen te mogen opmaken dat het als leerkracht steeds moeilijker wordt om te overleven in dat onderwijs.

Professor Waer, u zegt dat de academische opleidingen wettelijk moeten worden geïntegreerd in de universiteiten, maar de facto behouden in de hogescholen. Hoe gaat dat dan met de financiering op termijn? Nu is het nieuw, maar als we kijken over tien of twintig jaar: zullen de hogescholen geïnteresseerd blijven in die studenten die eigenlijk niet van hen zijn? Hoe zit het met de gebouwen, de labo's en alles wat eraan te pas komt? Wat is uw visie op langere termijn?

Ik hoor een enorme tegenstrijdigheid wat de kunsten betreft. Enerzijds wordt gezegd dat jullie dat eigenlijk niet willen omdat we dan bepaalde hogescholen uithollen, anderzijds wordt gezegd dat het zo zal zijn. Hoe kunnen we de beste garanties verlenen voor goede opleidingen en het beste bereiken voor die studenten?

In verband met de democratisering en de psychologische drempel, vraag ik me af of de studenten die nu geacademiseerde hogeschoolopleidingen volgen ook de stap zullen zetten naar de universiteiten? Hoe moeten we daarmee omgaan? Hoe kunnen we garanderen dat we die drempel niet verhogen?

Mevrouw Vera Celis: Net zoals mevrouw Deckx had ik ook graag wat meer achtergrond gehad over de lerarenopleiding. U hebt dat vermeld als voorbeeld van een knelpuntberoep dat op de meest comfortabele manier zou moeten worden opgevuld. Er zijn nog wel knel-

puntberoepen. Er moet eens in totaliteit over worden nagedacht hoe die kunnen worden meegenomen in het inkantelingsproces.

Ik heb bij verschillende mensen gehoord dat het profiel van de student in de hogescholen en universiteiten een profiel is van deze tijd. De tijd van de ivoren toren is voorbij, al hebben sommige sprekers erop gewezen dat dit soms nog wel een punt is. We gaan ervan uit dat we in een bepaalde cultuur zitten met een bepaald profiel van studenten en docenten.

Stel dat de academische opleidingen geïntegreerd worden in de universiteiten, dan moet er worden gezocht naar samenwerking. Een heleboel opleidingen moeten worden gekoppeld aan het onderzoek. Degenen die nu onder het professionele luik vallen, moeten dan via bijvoorbeeld een fonds naar wetenschappelijk onderzoek overgaan. In hoeverre is er een bereidheid bij universiteiten en hogescholen om de pendel te organiseren? Het water is soms toch nog diep.

Professor De Knop heeft parallellen getrokken naar het buitenland. Daar hangt ook een financieel plaatje aan vast. Hoe ver kan men gaan in de samenwerking?

Het financiële luik was de rode draad bij elke spreker. Ik heb daarvoor op dit moment helaas de oplossing niet in petto.

Mevrouw Veerle Heeren: Professor Waer, u had het erover dat vandaag de focus ligt op hoge technologie als basis voor de kennismaatschappij, maar dat we ook bijzonder veel aandacht moeten besteden aan goede opleidingen voor leraren. U geeft aan dat we het signaal moeten geven aan de maatschappij dat dit belangrijk is. Ik hoor een noodkreet over een gebrek aan aanbod op onze Vlaamse arbeidsmarkt. Welke signalen wil men vanuit de universiteiten geven? Twee of drie weken geleden ging het over de waardering van beroepen in Vlaanderen. Naast brandweerman en politieman stond de leraar vrij hoog ingeschaald. Hoe kunnen we elkaar daarin vinden, ook vanuit het politieke luik?

Universiteiten en hogescholen moeten laagdrempelig zijn, zodat de participatie van onze jonge mensen aan het hoger onderwijs zo groot mogelijk wordt. In mijn regio vechten we hier al jaren voor en dat is niet gemakkelijk. Maar ik heb niemand iets horen zeggen over de grote gemeenschap van de allochtonen. Ik begrijp niet hoe het komt dat aan de universiteit van Antwerpen het aantal studenten van allochtone afkomst niet de helft van het totaal bedraagt, wetende dat de helft van de mensen in die grootstad van allochtone afkomst is. Hoe kan de instroom van die mensen worden bevorderd, zodat we hun talenten kunnen benutten? Velen van ons zijn ervan overtuigd dat iedereen wordt geboren met talenten, maar niet iedereen krijgt dezelfde kansen om ze te ontwikkelen. Welke rol kunnen de hogescholen en de universiteiten daarbij spelen? Een inkanteling is op zich geen garantie dat die instroom goed wordt georganiseerd.

Mevrouw Kathleen Helsen: Wij zijn ons ervan bewust dat de lerarenopleiding een probleem is dat grondig moet worden bekeken, ook al hebben we nog maar pas een decreet goedgekeurd waarbij de opleiding is hervormd. De cijfers zijn immers van die aard dat we zullen moeten bijsturen. De overheid moet die opleiding herwaarderen. Betekent dit dat we moeten evolueren naar een masteropleiding? Vandaag volgen studenten de lerarenopleiding in het kader van een bachelorprogramma. Er is een voorstel om die met één jaar te verlengen, tot vier jaar, met de optie er een banaba van te maken. Is dat een goede oplossing? Als we naar een masteropleiding zouden gaan, dan heeft dat gevolgen voor de bezoldiging. De vraag is hoe de overheid dat dan, met haar beperkte mogelijkheden, moet aanpakken.

Een tweede vraag betreft de multidisciplinariteit. Rector Waer zei dat het belangrijk is om veel sterker dan vandaag verbanden tussen de universiteit en de hogescholen maar ook in de universiteit zelf te leggen. Vindt u dat we daar de nadruk moeten op leggen? In dat

geval is het duidelijk in welke richting de structuur van ons hoger onderwijs moet evolueren. Fixeren we ons misschien te sterk op de vraag of we de academiserende opleidingen moeten inkantelen of niet? Moet men het debat niet veel breder opentrekken en de zaak bekijken vanuit de noodzaak de multidisciplinariteit te ontwikkelen en dat ook structureel te vertalen? Als het antwoord positief is, dan is daarmee ook het antwoord inzake de toekomst van de kunstenopleidingen gegeven.

Een laatste vraag betreft het decreet Hoger Beroepsonderwijs, dat in de vorige legislatuur is goedgekeurd. De implementatie van de hogere beroepsopleidingen komt eraan. Wat is de impact voor de bacheloropleidingen? Rekening houdend met de elementen die u vandaag hebt ingebracht, stel ik me de vraag of er geen debat ten gronde over de professionele en academische bacheloropleidingen moet gebeuren.

De heer Lukas Van Der Taelen: Ik heb een vraag over de toestand in Brussel. Ik wil de vertegenwoordigers van de Brusselse universiteiten vragen of de minister van Onderwijs en de Vlaamse Regering naar hen luisteren. Ik denk dat Vlaanderen een beetje onderschat wat er in Brussel aan de hand is, en niet goed de toekomstperspectieven van deze stad kent. In andere vergaderingen heb ik er al op gewezen dat we in Brussel worden geconfronteerd met een demografische groei die spectaculair is. In het volgende decennium komen er wellicht 100.000 tot 200.000 inwoners bij. Als mevrouw Heeren spreekt over de band met de allochtonen, dan denk ik dat inderdaad moet worden bekeken wat de rol van de universiteiten in deze stad is. Deze stad is toch de hoofdstad van Vlaanderen.

Volgens mij is de houding van de minister van Onderwijs inzake het Nederlandstalig onderwijs in Brussel te timide. Dat is eigenlijk nog veel meer het geval als we enkel kijken naar de universiteiten. Wij staan op het punt om een historische kans te missen. Brussel verandert, ten gevolge van de spectaculaire demografische groei, maar ook omdat Brussel, nog meer dan vandaag al het geval is, de belangrijkste internationale stad zal worden. Het grootste gevaar lijkt me dan dat er bijzonder veel kapers op de kust zijn om het Vlaamse universitaire leven in Brussel gewoon in te nemen. De heren De Knop en De Ceulaer zijn daarvan goed op de hoogte. Er is hier al gesproken over de pogingen van de universiteit van Maastricht, die in Brussel een Europese universiteit wil inrichten.

Zo zou het kunnen dat we binnen enkele jaren worden geconfronteerd met een situatie waarin twee kleinere Vlaamse universitaire instellingen naast internationale, Europese universiteiten bestaan. Dat zou rampzalig zijn, en niet enkel voor het Nederlandstalig karakter van de stad. Het is daarom echt tijd dat men eens los van andere gespreksthema's een debat voert over de plaats van de Vlaamse universiteiten in Brussel. Mijn eenvoudige vraag is dus de volgende: hebt u het gevoel dat er naar u wordt geluisterd?

De heer Jan Durnez: Ik wil beginnen met drie vaststellingen. Ik vraag u om me eventueel tegen te spreken. Er is een vrij grote, maar geen volledige consensus over de regionale spreiding. Er is absoluut geen consensus over de kunsten. Het openhouden van de volledige integratie is me niet duidelijk.

Professor De Ceulaer heeft een charmant voorstel gedaan – hij noemt het pragmatisch – om de ‘university college’ te maken, dat dan het voorliggende probleem kan oplossen. Kan dit ook geen opening zijn voor het maatschappelijk vraagstuk over de lerarenopleiding? Heren rectoren, wat is uw houding hiertegenover?

En tot slot: hoe schieten de integratieoefeningen op tussen de Vlaamse Interuniversitaire Raad en de Vlaamse Hogescholenraad?

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ik was blij met de uiteenzetting van professor Waer omwille van zijn definitie van kwaliteitsvol onderwijs. Die houdt in dat we de totale samenleving naar een hoger niveau tillen. Ik vraag me af of die definitie wordt gedeeld door alle rectoren.

Ik was ook blij met uw betoog over het enorme maatschappelijk belang van de lerarenopleiding. Tegelijk hebt u de problemen geschetst die daarmee samenhangen. U benadrukte de nood om zowel de opleiding als het beroep maatschappelijk te valoriseren en aantrekkelijk te maken. Bent u het eens met professor Verschoren die zegt dat hij die opleiding zeker niet wil verlengen en integendeel naar een bacheloropleiding gaan met eventueel een extra jaar lerarenopleiding? Kan dat zorgen voor de noodzakelijke valorisatie en daardoor de aantrekking verhogen? Misschien kan dat het leerkrachtentekort op korte termijn oplossen, maar ik vraag me af of dat de juiste oplossing is op de lange termijn.

De heer Kris Van Dijck: De rectoren hebben hier gezegd dat zij hier enerzijds zitten als concurrenten, maar anderzijds ook niet. We mogen hier niet spreken van concurrentie. U en wij allemaal hebben een verantwoordelijkheid tegenover alle inwoners en alle mensen die een beroep willen doen op de universiteiten en kenniscentra.

Ik ben wel bekommerd over Brussel. Ik ben een Kempenaar met veel vragen over Brussel. We dragen met ons allen een verantwoordelijkheid in het Brusselse hoger onderwijs. We bekijken alles nog te veel vanuit de vraag wie waarbij hoort. In deze commissie hebben sommige volksvertegenwoordigers een lans gebroken voor de universitaire ruimte Vlaanderen, waarin iedereen vanuit zijn eigenheid goede afspraken maakt.

De heren De Ceulaer en De Knop hebben pertinente problemen van Brussel opgeworpen, gekoppeld aan de enorme demografische groei. Brussel is nog altijd een stad waarvoor wij als Vlaamse Gemeenschap een verantwoordelijkheid hebben en moeten blijven hebben. In hoeverre wil de universitaire wereld die verantwoordelijkheid mee opnemen?

Mevrouw Gerda Van Steenberge: De rectoren hebben soms vurige pleidooien gehouden voor hun eigen universiteit. Mij valt op dat ze eerder vertrekken vanuit het standpunt van hun eigen universiteit dan een gezamenlijk standpunt van de rectoren te verkondigen. Rector Van Cauwenberghe zei wel dat hij de mening deelt van zijn collega's en dat het voor de rest gaat over kleine finaliteitsverschillen. Maar die kleine finaliteitsverschillen zijn wel de kern van de zaak, denk ik.

Ik stel vast dat er niet alleen een tegenstelling is tussen de hogescholen en de universiteiten, maar ook tussen de hogescholen onderling en de universiteiten onderling. Hoe meer uitleg we krijgen en hoe meer we naar het einde van de hoorzittingen gaan, hoe ingewikkelder alles wordt wat de definities betreft. U geeft allemaal een verschillende invulling van de definitie van inkanteling en integratie. Rector Verschoren is gestart met de stelling dat hij voor de inkanteling van de geacademiseerde opleidingen in de universiteiten is. Maar de hogescholen gebruiken niet graag het woord inkanteling. Zij spreken van een volledige integratie, maar de volledige integratie die u naar voren brengt, is absoluut niet de integratie die de hogescholen naar voren brengen. Wat is uw definitie van inkanteling en van volledige integratie?

De voorzitter heeft al verwezen naar de voorafname die sommige universiteiten al doen op beleidsopties die nog niet zijn genomen. Wij hebben de indruk dat de timing bij u verschillend zit. Hoe ziet u de timing? Sommigen zeggen dat, welke optie er ook wordt genomen, het tegelijkertijd moet gebeuren voor alle hogescholen en alle universiteiten. Sommige hogescholen en universiteiten zijn echter al bezig met onderling afspraken te maken. Ik kan me inbeelden dat, welke optie er ook wordt genomen, sommigen vlugger klaar zullen zijn dan anderen. Hoe ziet u dat? Zeggen de hogescholen en universiteiten die al samenwerkingsverbanden opbouwen: laat ons doen, wij zijn al voorbereid, wij willen nu al starten? Zullen de anderen zeggen dat het allemaal tegelijk moet gebeuren, anders is er onderling geen concurrentie meer? Hoewel u niet graag concurrenten van elkaar bent, blijft dat toch een beetje spelen. Hoe ziet u die timing?

Het woord autonomie wordt ook regelmatig gebruikt. Bij de hogescholen werd dat begrip ingevuld als vrijheid van onderwijs, maar een andere hogeschool vulde het in als keuzevrijheid van onderwijs. Dat is iets totaal anders. Door de heer De Ceulaer is gesproken over een relatieve autonomie. Dat is weer iets nieuws. Ik had graag van verschillende rectoren gehoord hoe ze die autonomie zien. Wat betekent dat precies?

Ik stel vast dat in Brussel de Erasmushogeschool en de VUB al een huwelijk hebben, het zijn al partners, maar toch zijn er meningsverschillen over de heterogeniteit. Dus zelfs in een goed huwelijk zijn er meningsverschillen. Dat moet kunnen, maar ik kan me inbeelden dat bij andere hogescholen en universiteiten die nog een samenwerkingsverband moeten aangaan, waarbij er nog geen relatie is, dat toch moeilijk moet zijn.

De heer De Ceulaer verwees naar een samenwerking met de KaHo Sint-Lieven. Waarschijnlijk is het hemd nader dan de rok, want ik ben van Aalst en ken Sint-Lieven een beetje. Hoe ziet u een samenwerkingsverband tussen KaHo Sint-Lieven, Erasmushogeschool en VUB? U legt de nadruk op de band met de professionele opleidingen. Hoe ziet u precies die samenwerkingsverbanden tussen de verschillende opleidingen in hogescholen en universiteiten?

De heer Paul Delva: Ik sluit me aan bij de bekommernissen van de heren Van Der Taelen en Van Dijck. Brussel komt heel vaak aan bod in de commissie Onderwijs. Het is een bekommernis die gedeeld wordt door parlementsleden van meerderheid en oppositie. Een van de collega's die er vandaag niet bij kon zijn, maar die ik expliciet wil vernoemen, de heer Gatz, trekt vanuit een heel grote bekommernis voor het onderwijs in Brussel al jaren aan de kar om ook het hoger onderwijs in Brussel op de kaart te zetten.

Er zijn twee verantwoordelijkheden, en die zijn met elkaar verweven. Enerzijds is er een verantwoordelijkheid van de hele Vlaamse Gemeenschap ten aanzien van de universiteiten en hogescholen in Brussel. Achter die eerste verantwoordelijkheid schuilt echter een tweede, veel zwaardere verantwoordelijkheid, waar ook de heer Van Der Taelen al op heeft gealludeerd, namelijk de rol die de Vlaamse Gemeenschap via die hogeronderwijsinstellingen in Brussel kan spelen ten aanzien van haar hoofdstad. Ook die ruime verantwoordelijkheid moet mijns inziens een plaats krijgen in het debat.

Ik weet dat dit niet aansluit bij de technische aspecten die vandaag aan bod zijn gekomen, maar ik ben ervan overtuigd dat de uitdagingen, niet alleen demografische maar ook andere, zo enorm zijn dat Vlaanderen absoluut zijn rol moet blijven spelen in Brussel. We moeten de rector en de directeur die hier aanwezig zijn, maximaal ondersteunen, niet alleen voor de instellingen zelf, maar ook voor de rol die ze spelen in de stad waarin ze werkzaam zijn.

Mevrouw Fientje Moerman: Als er problemen zijn en zaken die niet volledig overeenstemmen, ligt er altijd een zekere merite in de duidelijkheid. We hebben in deze commissie ad hoc ongeveer iedereen gehoord die hier van ver of van dichtbij bij betrokken is, en ik merk bij velen een vrees dat zodra de universiteiten de buit – de academiserende opleidingen – binnen hebben, ze de rest – de professionele opleidingen en de banden tussen die opleidingen en andere – zullen laten vallen. Ik heb hier vanmorgen echter andere dingen gehoord, en dat doet mij genoegen.

Toch zou ik van u graag horen hoe u, gesteld dat we uitgaan van academisering met integratie en inkanteling, de verdere connectie ziet tussen wat nog in de hogescholen zit en de academiserende opleidingen die naar de universiteiten zijn gegaan. Hoe ziet u dan de nieuwe missie van de associaties? Hoe zit het met dat medebeheer? Gaat dat ook buiten de associatie? Zal er enerzijds een overgang van bevoegdheden zijn en anderzijds een terugkeer van bevoegdheden? Hoe ziet u dat?

Een tweede vraag betreft de studieduurverlenging. We hebben hier ook de vertegenwoordigers van de industriële en burgerlijke ingenieurs gehoord. Er werd gepleit voor een studieduurverlenging tot vijf jaar. Daar werd vanuit een deel van het bedrijfsleven stevig tegen gepleit. Ik lees in het studentenblad van Leuven dat de VLIR recent heeft beslist om geen aanvraag in te dienen voor een verlenging naar een tweejarige master in de menswetenschappen. Hoe zit dat nu? Hebt u dat laten vallen? Dan vind ik het wel compleet onlogisch om voor één richting naar een studieduurverlenging te gaan en dat dan voor de hele humane wetenschappen niet te doen. Wat is uw positie? Klopt het dat de VLIR dat vorige week heeft beslist?

Mijn derde vraag gaat over de kunsten. Iedereen draait wat om de hete brij heen, maar ik denk dat we er met de academische logica niet komen. Als men zegt dat academisering inhoudt dat het naar de universiteiten gaat, is het pendant natuurlijk ook dat wie daar lesgeeft, over de titels en graden beschikt die hij of zij moet bezitten aan de universiteit, zijnde een doctoraat. Ik denk niet dat we er met die logica uit raken.

Ik constateer daar een verschil van mening. Ik betreur dat er al opties worden genomen. De uitslag van het maatschappelijke debat is wel dat men één oplossing wil, maar als de ene nu al naar hier gaan en de andere naar daar, heeft men de facto al een situatie gecreëerd waarin men winnaars en verliezers heeft. Hoe we daaruit moeten raken, dat zal nog een ander paar mouwen zijn.

8. Antwoorden van de genodigden en gedachtewisseling

Professor Alain Verschoren: Ik heb daarstraks al gezegd dat er iets moet gebeuren met de lerarenopleiding. Het gaat om een volwaardig beroep, misschien wel het meest belangrijke van alle knelpuntberoepen. Het is zo fundamenteel voor onze maatschappij dat dit eerst moet worden opgelost.

Het voorstel dat ik deed, was om de lerarenopleiding op een correcte manier te herwaarderen. Dat betekent dat de competentie duidelijk moet zijn. En die competentie is tweeledig. Enerzijds moet er een wetenschappelijke competentie zijn. Men moet zijn vak echt onder de knie hebben. Het vak gaat verder dan wat men vroeger gestudeerd heeft, men moet het vak opvolgen. Anderzijds is er de competentie als leraar, het beroep leraar dat moet worden uitgewerkt. Als men spreekt over drie jaar bacheloropleiding, waar een bacheloropleiding in het buitenland al een uitstroomdiploma is, moet dat wel volstaan als basiscompetentie voor alle vakken die we aanbieden in het secundair onderwijs.

Maar laat ons er, om het tot een waardevol beroep te maken, dan gewoon een master van maken, die volwaardig op poten staat. Dan heeft men een aantal afgestudeerden, mensen die eerst een bachelor en daarna een master hebben gevolgd, die waarschijnlijk eerder naar de bedrijfswereld gaan voor onderzoek, die een volwaardig diploma hebben van vier of vijf jaar. Daarnaast heeft men mensen die een volwaardige competentieopleiding hebben, eveneens van vier of vijf jaar, die naast hun wetenschappelijk onderbouwde opleiding een een- of tweejarige opleiding krijgen als leerkracht. Op die manier maakt men duidelijk dat het om degelijk opgeleide mensen gaat die bewust gekozen hebben voor de functie van leraar en die ook op die manier moeten worden erkend. En daar moeten de maatschappij en de politieke wereld de nodige financiering tegenover plaatsen, zodat het echt volwaardige diploma's zijn, of het nu om een leraar of een andere finaliteit gaat.

Professor Mark Waer: Als men het signaal wil geven dat de lerarenopleiding zeer belangrijk is, moet men dat volwaardig maken en moet men er een volwaardige universitaire opleiding van maken. Ik ben er voorstander van om een lerarenopleiding volledig te integreren in een tweejarige master.

Er is een financiële studie uitgevoerd die aangeeft dat een bijkomend jaar extra geld en inspanningen kost. In de humane wetenschappen klaagt men dan weer – terecht – dat men overbelast is qua onderwijs. We weten ook dat we de komende jaren niet enorm veel extra geld zullen krijgen. De middelen zijn met andere woorden niet voorradig. Bovendien had men in heel dat idee de lerarenopleiding onvoldoende meegenomen.

Mijn voorstel is weliswaar een tweejarige masteropleiding, maar met volledig geïntegreerde lerarenopleiding, zodat zij hetzelfde prestige en statuut krijgen. Dat is heel belangrijk voor het prestige van het beroep. Uiteraard zal dat ook moeten worden gevolgd door een juiste honorering.

Dat moet tot slot ook samengaan met een verbreding van de bachelors. De bachelors zijn mijns inziens veel te eng. Er is een discussie om in humane richtingen nog een vijfde jaar te doen, maar we hebben vaak de indruk dat dit nog eens een vijfde jaar van hetzelfde is.

Mevrouw Fientje Moerman: In de oplossing die u voorstelt, professor Waer, betekent dat dan ook dat in de exacte wetenschappen, waar ook een aantal richtingen sterk naar een lerarenberoep gaan, men een stuk van dat vijfde jaar op dezelfde manier gaat invullen?

Professor Mark Waer: Ja, absoluut.

De heer Jan Durnez: Gaat het over alle leerkrachtenopleidingen, van kleuterleidster tot de leerkrachten die door de universiteit worden gevormd?

Professor Mark Waer: Neen. Ik denk dat het zeker moet gaan over de leerkrachten uit de hogere graden in het secundair onderwijs. Over de andere zal men ook nog eens moeten nadenken. In landen in Scandinavië hebben onderwijzers ook een academische opleiding. Persoonlijk zou ik daar voor zijn, maar laat het ons stap voor stap doen.

Professor Alain Verschoren: Er is geen sprake van dat de VLIR beslist zou hebben geen aanvragen voor studieverlenging in de menswetenschappen te doen. Wat wel beslist is, is dat we niet overhaast te werk willen gaan, dat we de zaken rustig willen bekijken. Als we merken dat er in het buitenland een trend naar vijf jaar is, dan lijkt het me dat Vlaanderen die mee moet volgen. Er is bijvoorbeeld vanuit de industriële wereld een vraag gekomen naar meer praktijkervaring en dus een stagejaar erbij. Ik verwijs ook naar de Wetenschappen die nu al vijf jaar hebben. Het aantal doctoraten in de Scheikunde en de Biologie was ontzettend hoog – meer dan de helft van de studenten doctoreerde – omdat men vond dat de competentie na vier jaar studie niet voldoende was. Voor een vijfde jaar gaan we dus in op een vraag die maatschappelijk verantwoord is.

Ik wil u dus verbeteren en het stond ook zo in Veto: er is geen sprake van om op dit ogenblik te zeggen dat er geen vijfde jaar komt. Er is nog wel een discussie bezig over de opportuniteit om het nu door te voeren en in welke opleidingen het er zou moeten komen.

Professor Paul Van Cauwenberghe: Er is inderdaad een discussie geweest in het VLIR-bureau, maar het is de VLIR-raad die beslist en dat zal over een tweetal weken gebeuren. Er zal nog een ernstige discussie zijn over de studieduurverlenging van de Humane Wetenschappen. De Universiteit Gent is voor een dergelijke studieverlenging, weliswaar met incorporering van de lerarenopleiding, maar ook voor diegenen die later wetenschappelijk onderzoek willen doen. Het laatste woord is er nog niet over gezegd. De berichten zijn dus voorbarig.

Professor Luc De Schepper: Ik denk dat voor wat de lerarenopleiding betreft, het belangrijk is om ook eens naar het buitenland te kijken. Nederland heeft een aantal jaren geleden zijn lerarenopleiding hervormd. De lerarenopleiding is er geïntegreerd in de masteropleiding, maar met een specifieke mogelijkheid dat het niet dezelfde masteropleiding is als

de reguliere onderzoeksmaster. Bijvoorbeeld in de Wetenschappen bestaat er een master in Science Education, met specialisatie in Chemistry of wat dan ook. Er is dus altijd een integratie binnen een reguliere tweejarige masteropleiding. In Nederland was het probleem zeker zo groot als hier.

Professor Dirk De Ceulaer: Er moet ook worden nagedacht over het karakter van de leraaropleiding. Is het een academische opleiding of een professionele? In welke mate moeten we zoeken naar alternatieve manieren om in Vlaanderen een leraar secundair onderwijs te vormen. Moet hij academisch gevormd zijn of kan hij aansluiten bij de professionele bacheloropleiding die er nu in Vlaanderen bestaat?

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft een vraag gesteld over wat dan het surplus van de operatie is als men toch twee soorten studenten overhoudt en twee soorten ZAP'ers. Hij vroeg ook naar de situatie in Gent waar de hogeschool geen voorstander van inkanteling is.

Professor Dirk De Ceulaer: Ik kan alleen maar samen met u constateren dat de kenmerken verschillend zijn en dat we daar in de toekomst mee zullen moeten omgaan. Hoe we dat doen? Mijn voorstel is geweest om in een eerste fase alleszins te garanderen dat die opleidingen een aparte structuur krijgen binnen de universiteit en dat ze gaandeweg worden ingeleid in de academische cultuur. Is het een probleem dat de heterogeniteit van de universiteitsstudenten in de toekomst groter wordt? Ik weet het niet. Ik neem aan dat dit een ideologische vraag is die een ideologisch antwoord vraagt. Maar iedereen kan, op grond van de onderzoeksgegevens die nu voorradig zijn, constateren dat die kenmerken uiteenlopen.

Professor Paul Van Cauwenberghe: Ik kan mij maar gedeeltelijk aansluiten bij wat de heer De Ceulaer heeft gezegd. Ik denk dat als de academiserende opleidingen aan de hogescholen naar de universiteiten gaan, het om een volledige integratie moet gaan. Weliswaar moeten ze nog herkenbaar zijn, maar het moeten dezelfde volwaardige studenten en professoren zijn als in de opleidingen die reeds lang universitair zijn.

De heer Boudewijn Bouckaert: In de nota-Van Damme wordt glashelder gepleit voor een binaire structuur van het hoger onderwijs waarbij de academische sector een duidelijke identiteit krijgt: wetenschappelijk, het ius promovendi, het Humboldtmodel. Wie a zegt, moet b zeggen. Als men wil inkantelen, dan moeten de ingekantelde opleidingen volledig beantwoorden aan die academische identiteit. Men moet niet een halve operatie doorvoeren. We moeten alle consequenties van de inkanteling voor ogen houden, zodat de integratie volledig is, anders is misschien het sop de kool niet waard en blijft het beter zoals het nu is.

De voorzitter: Mevrouw Deckx vraagt of alle rectoren achter het standpunt staan in verband met de uitwisseling van studenten in dunbevolkte richtingen, en de gevolgen voor de vrije keuze.

Professor Alain Verschoren: Het volstaat om even rond te kijken. Er bestaan zogenaamde assen tussen Hasselt en Leuven waar een hele nauwe samenwerking is. Er bestaat een as tussen de VUB en Gent waar ook een nauwe samenwerking is en waar ik me kan voorstellen dat bepaalde vakken in de ene of de andere instelling worden gedoceerd.

Ik heb niet over Antwerpen gesproken. Wij werken samen met de VUB en er zijn dingen die we samen doen met Leuven en Gent. Is dat in strijd met de vrijheid van onderwijs? Ik sprak van 'dunne' opleidingen, ik spreek nu van dure opleidingen. Als er opleidingen zijn met heel weinig studenten waar heel weinig vraag naar is en maatschappelijk irrelevante opleidingen, dan lijkt het me de evidentie zelve dat er, ten gunste alleen nog maar van de belastingbetaler, een verschuiving is. Als er eigenheid in een opleiding is, dan moeten we

die bewaren. Als die eigenheid er niet is, dan gaan we toch niet twee studenten daar zetten en twee ergens anders.

In Antwerpen hebben we niet de vrijheid om Toegepaste Wetenschappen te organiseren. Ik beklaag me daar niet over. Ik vind het ook niet echt nodig omdat er goede opleidingen elders zijn. Laten we gewoon rationeel omgaan met de mogelijkheden en studenten uitwisselen zodat we de kwaliteit kunnen verhogen.

Professor Paul De Knop: Ik zou ook met de opmerking van de heer Van Dijck rekening houden. Ja, wij willen verantwoordelijkheid opnemen. Ja, wij willen rationeler omgaan met ons aanbod. Via het Financieringsdecreet heeft de decreetgever ons eigenlijk verplicht om concurrenten te worden. Dit is een persoonlijk standpunt en mijn collega's staan er niet achter en ik begrijp dat: in de financiering wordt men gefinancierd in functie van het aantal studenten. Ik heb elf jaar in Nederland gewerkt. In Nederland wordt er in functie van de infrastructuur die aanwezig is, in functie van de professoren die aanwezig zijn, afgesproken wat de capaciteit is en worden er quota afgesproken. Ik vraag dat eigenlijk maar voor één opleiding: de geneeskunde. Wij hebben die studenten nodig in het hospitaal. De realiteit is nu dat er in Brussel te weinig studenten zijn. We begeleiden nu 81 geneeskundestudenten van Gent. Gent wil hen niet afstaan – en dat begrijp ik – omdat het daarvoor gefinancierd wordt, maar wij doen wel de begeleiding. Wij hebben hen nodig voor het hospitaal. Als men echt rationeel met de middelen wil omgaan, dan zou de decreetgever ons daartoe de middelen moeten geven.

Ik word al jaren met 'de vrijheid van onderwijs' om de oren geslagen. Ik heb nu een rapport van Eubelius dat aantoonst dat men dat perfect kan toepassen, op voorwaarde dat de wil er is. In functie van het toelatingsexamen Geneeskunde betekent dit dat diegene die het beste resultaat heeft, de eerste keuze mag maken. Dit is juridisch perfect verenigbaar. Ik sta alleen met dit standpunt. Ik kan de andere rectoren niet vragen me te helpen. Ze zijn geen OCMW's.

De vrijheid van onderwijs wordt in dit debat misbruikt. Ik vind het spijtig dat we met deze normen moeten werken. De commissie-Soete legt normen op. Het Vlaams Parlement heeft nochtans zelf een techniek, namelijk de visitatie, ontwikkeld. Het is niet zo dat de opleiding met de beste resultaten niet moet rationaliseren. De opleiding met het laagste aantal studenten moet rationaliseren. Deze opleiding kan nochtans soms de beste opleiding zijn. Indien kwaliteit het belangrijkste is, begrijp ik dit niet.

Professor Mark Waer: Ik zou hier nog een ander thema ter sprake willen brengen dat we sowieso moeten behandelen. De VUB zit met een probleem. Er zijn te weinig studenten. Wat is de reden? Hoe kan dit probleem worden opgelost? Ik vind het in elk geval geen goed idee Vlaamse studenten van elders te verplichten naar Brussel te gaan om die opleidingen in stand te houden. Dit lijkt me een negatieve oplossing.

Ik zou hier iets willen opmerken dat kan helpen een oplossing voor dit probleem te vinden. Het middelbaar en het lager onderwijs in Brussel zijn overbevolkt. Dit onderwijs heeft een grote aantrekkingskracht. De VUB is onderbevolkt. Volgens mij wordt het Vlaams middelbaar onderwijs door allochtone leerlingen overbevolkt. Die leerlingen gaan nadien niet naar een universiteit of gaan naar een Franstalige universiteit. De oplossing voor de VUB schuilt erin vooral op de allochtonen en op de internationalisering in te spelen.

We zitten allemaal met dit probleem. Dit is een zaak van lange adem. Ik wil hier even op ingaan. De K.U.Leuven heeft heel weinig allochtone studenten. We moeten dit probleem echter veel vroeger aanpakken. De studenten die er zijn, moeten een voorbeeldrol kunnen vervullen. We moeten hen voldoende ondersteunen om die voorbeeldrol te kunnen vervullen. We moeten de transfer vanuit het middelbaar onderwijs stimuleren. We proberen dit

door middel van ‘summer colleges’. Op die manier maken we die jongeren en hun ouders meer met de universiteit vertrouwd.

Het probleem begint echter veel vroeger. Het is in feite een taalprobleem. Dit begint al voor de leeftijd van drie jaar is bereikt. We reageren veel te laat. In het licht van deze context hebben we in Genk een onderzoek opgezet om na te gaan welke sociologische en taalfactoren een rol spelen in de manier waarop allochtone jongeren de Nederlandse taal leren. Het echte probleem, dat van sociologische en taalgebonden aard is, situeert zich rond de leeftijd van drie jaar.

Mevrouw Fientje Moerman: Dat klopt. Dit brengt ons bij de verschillende vragen over de democratisering en over de geringe aanwezigheid van allochtone studenten, ook binnen de universiteiten die rekruteren in steden en provincies waar veel allochtonen wonen.

Afgelopen maandag hebben we van de vertegenwoordigers van de hogescholen zeer exacte en gestoffeerde documentatie over de verschillende studentenprofielen aan de universiteiten en hogescholen gekregen. Er blijkt een duidelijk verschil met betrekking tot het aantal beursstudenten en op basis van de sociaal-economische achtergrond. De middenmoot is in alle instellingen even goed vertegenwoordigd. Voor de twee andere derden van het sociaal-economisch spectrum blijkt de verhouding omgekeerd. De vraag is of de academisering tot een drempelverhoging zal leiden.

Professor Alain Verschoren: Er is in dit verband een vraag gesteld over de situatie in Antwerpen. De goed gedocumenteerde vertegenwoordigers van de hogescholen hebben afgelopen maandag allicht internationale cijfergegevens meegebracht. Uit die gegevens is allicht gebleken dat een eerste generatie technisch secundair onderwijs volgt en dan stopt. De tweede generatie vat een hogeschoolopleiding aan. Pas de derde generatie vat universitair onderwijs aan.

In Antwerpen leveren we veel inspanningen om allochtone studenten naar onze universiteit te halen. Het gaat er ons niet om meer studenten te hebben. Aangezien we deze mensen niet tot bij ons krijgen, verliezen we kwaliteit en competenties. Dit is maatschappelijk niet verantwoord.

De VUB heeft eveneens inspanningen geleverd. Ik denk onder meer aan Klimop en andere projecten met fraaie namen. Het gaat hier om kleine groepen. We moeten nog experimenteren, we weten niet goed hoe we die groepen kunnen aanspreken. We zijn er in elk geval van overtuigd dat we veel vroeger moeten beginnen. We moeten de ouders ervan overtuigen hun kinderen naar de kleuterschool te sturen. Zo moeten we de taalproblemen aanpakken.

Er is een demografisch verschil. De K.U.Leuven heeft vorig jaar of het jaar voordien met de beste bedoelingen infosessies voor allochtonen georganiseerd. De aanwezigheid van allochtonen was, beschaafd gezegd, zeer gering. We zijn er ons wel bewust van dat dit probleem eigenlijk geen probleem zou mogen zijn.

Ik wil er wel op wijzen dat bepaalde zaken vaak door elkaar worden gehaald. Dit hangt samen met de vraag over de mogelijke drempelverhoging. Er is immers een verschil tussen integratie en academisering. De hogescholen van nu zijn niet meer de hogescholen van vroeger. Vroeger werd in hogescholen enkel les gegeven. Karikaturaal gesteld, kwam het erop neer dat de deuren in juli werden gesloten en in oktober weer werden geopend. Op termijn verwachten we van de hogescholen dat er onderzoek wordt verricht. Dit is niet wat de academisering oorspronkelijk inhield.

Ik verwijs in dit verband naar een redevoering die toenmalig minister Vandenbroucke in Gent heeft gehouden. Hij heeft het toen gehad over het onderwijs aan de hogescholen en aan de universiteiten. Hij heeft ervoor gepleit het onderwijs binnen de hogeschoolopleidingen op onderzoek te laten baseren. Dit betekent niet dat alle aan hogescholen verbonden docenten onderzoek moeten verrichten. Er moet met de universiteiten worden samengewerkt. We moeten proberen de moderne technieken in het onderwijs te integreren. Geleidelijk is deze opvatting geëvolueerd. Nu komt het erop neer dat de lesgevers zelf ook onderzoek moeten verrichten. Dat gaat natuurlijk in de richting van een integratie.

Ik wil nog even iets benadrukken dat hier al eerder is gezegd: we integreren goed of we integreren niet. We moeten ervan uitgaan dat de opleidingen die van de hogescholen komen, gewone universitaire, academische opleidingen met eigen accenten worden. Het gaat niet om tweederangsstudenten. Het gaat om volwaardige studenten die lid van volwaardige faculteiten en departementen worden. Er moeten volwaardige faculteiten voor de industriële wetenschappen of voor de vertalers en tolken komen.

De rol van de onderzoekscomponent in deze evolutie moet nog nader worden bekeken. Ik hoor niet graag zeggen dat we eerst tot een integratie moeten overgaan en vervolgens weer naar de hogescholen moeten gaan. Die mensen moeten op basis van dezelfde normen als klassieke professoren worden beoordeeld. Het gaat natuurlijk om andere opleidingen met andere doelstellingen. Indien we faculteiten met filosofen, juristen of ingenieurs, wat op zich toch ook zeer uiteenlopende beroepen zijn, tot stand kunnen brengen, moeten we dit ook voor de industriële wetenschappen en dergelijke kunnen doen.

Ik wil het in dit verband nog even over de kunstopleidingen hebben. We zijn er nog niet uit. Indien we tot een echte integratie zouden overgaan, zouden we met allerlei randfactoren rekening moeten houden. We zouden bepaalde instellingen onthoofden. Indien we dezelfde normen zouden hanteren, zouden we ervan uitgaan dat al onze kunstenaars in de richting van een doctoraat en van publicaties moeten worden opgeleid. Ik weet niet of dat op termijn de bedoeling is.

Ik ga ervan uit dat het integratieproces inhoudt dat opleidingen in groepen zullen worden geïntegreerd. De ingenieurs zullen samen worden geïntegreerd. Hetzelfde geldt voor de vertalers en tolken. Alleen al om financiële redenen verplicht niemand ons nu al te beslissen hoe we dit in verband met de kunsten willen aanpakken. We kunnen hier best eens rustig over nadenken. We zouden moeten proberen met alle instellingen een consensus te bereiken. We zouden eventueel een poging met een instituut kunnen ondernemen. Er zijn ook andere opties. We kunnen binnen vijf of tien jaar een beslissing nemen. Ze staan hier niet om te springen.

Professor Mark Waer: Ik denk niet dat de universiteiten echt zo veel verschillende visies op integratie en inkanteling hebben. Die verschillen worden misschien gepercipieerd. De indruk wordt soms gewekt dat het de bedoeling is de academische opleidingen van de hogescholen binnen de muren van de universiteit onder te brengen. Indien een hogeschool en een universiteit zich in dezelfde stad bevinden, kan hiervoor het argument van de efficiëntie worden gebruikt. Op plaatsen waar dit niet het geval is, zoals Kortrijk en Gent, is dit niet de bedoeling. Wat de meeste hogescholen betreft, willen we dit niet doen.

Ten eerste zijn het universitaire. Het moet evenwaardig zijn op het vlak van statuut, carrièreplanning enzovoort. Het zijn universitaire opleidingen. We willen ze niet wegtrekken en binnen de muren van de universiteit brengen. Integendeel, we willen een deel ervan binnen de muren van de hogescholen houden. We hebben hiervoor vandaag al veel argumenten aangehaald: het sociologische aspect, de geografische spreiding. Maar als het niet onder de universiteiten valt, creëert men academische eilanden, met alle nadelen van dien. Er moeten wel mogelijkheden zijn om in dat kader middelen te transfereren naar de hogescholen om dat te realiseren.

Professor Paul Van Cauwenberghe: Ik sluit me volledig aan bij wat professor Waer heeft gezegd. Wij zijn net hetzelfde van plan. De verschillen werden hier wat uitvergroot. Maar over het meeste zijn we het wel eens. Er zijn verschillen, en gelukkig maar, anders zou er al lang één ‘Universiteit Vlaanderen’ zijn.

Mijnheer Bouckaert, in Gent volgt de hogeschool niet het standpunt van de Universiteit Gent. De Hogeschool Gent is qua studenten trouwens de grootste hogeschool van Vlaanderen. Ze is ofwel voor een volledige integratie van alle opleidingen, ook van de professionele bachelors, ofwel voor het behoud van de huidige situatie.

Wij zijn een zeer democratische associatie, die werkt met een consensusmodel. Als niet iedere partner het eens is, is er geen beslissing. We laten veel autonomie toe. Vandaar ook dat het gerust kan dat de Hogeschool West-Vlaanderen niet altijd op dezelfde golflengte zit als de Universiteit Gent, hoewel we goed overeen komen. De Hogeschool Gent kan gerust een eigen standpunt innemen. We zullen zien wat er uiteindelijk decretaal geregeld wordt. Dan ben ik zeker dat we gerust aan tafel kunnen zitten om wat de decreetgever heeft beslist, te regelen.

De voorzitter: Professor, u zegt er niet veel over, maar u zult toch nood hebben aan andere bestuursstructuren, aan andere mogelijkheden dan u vandaag hebt. Of niet?

Professor Paul Van Cauwenberghe: Absoluut. En ik had dat ook in mijn inleiding gezegd. Binnenkort komt er een vraag van ons. Momenteel is men bezig met een voorontwerp van decreet, zodat we wat meer slagkracht krijgen. We worden daarin gesteund door de andere universiteiten.

Als de integratie echt een feit is, zullen mensen van de hogescholen ook een medebeslissingsrecht hebben. Ze zullen zitjes krijgen in de nieuwe structuren. Dat kan nu moeilijk. Het kan wel, maar het is niet evident. Dat zou echt geregeld moeten worden. Ik vermoed dat in de andere universiteiten hetzelfde zal gebeuren.

Professor Alain Verschoren: Mevrouw Helsen, ik heb uw vraag niet volledig begrepen. Zaken zoals HBO5 en dergelijke kunnen een meerwaarde betekenen in functie van het zalm-effect. Als ik kijk naar de technische opleiding secundair onderwijs Plantechniek, met aansluitend Tandartsassistent, en verder de bachelor Tand- en Mondhygiëne, en eventueel zelfs via schakelprogramma's een master of bachelor op het niveau van tandarts, dan is dat een van de grote meerwaarden van dat soort van systeem. Dat verlaagt ook de drempel.

We moeten ook wel opletten dat we niet de indruk wekken dat men eerst al die stadia moet passeren. We moeten ouders, en ik val dan weer terug op de allochtonen, overtuigen dat hun kinderen, als ze het aankunnen, onmiddellijk moeten beginnen met een hogeschool- of universitaire opleiding. Die opleiding betekent een meerwaarde. Maar als men het stapsgewijs moet doen, dan moet men maatschappelijk die mogelijkheid inbouwen om de drempel te verlagen. Ik weet niet of dat de teneur van uw vraag was.

Mevrouw Kathleen Helsen: Ik wilde enkel weten hoe u de impact van HBO5 inschat op de bacheloropleidingen in het geheel, zowel professioneel als academisch. Ik verwacht daar toch wel een impact. Misschien is het dan nodig het debat te voeren over zowel de professionele als de academische bacheloropleidingen.

Professor Alain Verschoren: In dit stadium is het moeilijk te bepalen wat de impact zal zijn. Er is nog een hele evolutie volop aan de gang. Aan deze kant van de tafel is al gezegd dat we het niet bij woorden moeten laten en zeggen dat de professionele opleidingen gekoesterd blijven door de universiteiten. Er moeten ook feiten tegenover geplaatst worden.

Over de plaats van het hbo is er, denk ik toch, een consensus om daarvoor de hogescholen in te schakelen. De impact zal toch wel zeer groot worden. In het buitenland ziet men ook die stappen: technisch onderwijs, dan hogeschool en daarna pas de universiteiten. Het kan goed zijn dat het hbo als een tussenstap wordt gebruikt, dat er een vertragingseffect is op het vlak van doorstroming.

Mijnheer Durnez, de VLIR en VLHORA zijn twee aparte entiteiten met elk hun eigenheid. De ene groep verdedigt de hogescholen, de andere de universiteiten. Er zijn wel een aantal zaken die toch wel gezamenlijk moeten gebeuren. Ik denk aan ontwikkelingssamenwerking, kwaliteitszorgsystemen. De ene groep zegt dat het te streng is, de andere dat het te zwak is. In het verleden is het idee ontstaan om dat structureel te onderbouwen. Ik ben daar geen tegenstander van.

We moeten tot resultaten komen. We moeten samenwerken op het niveau van de items die ik heb vermeld, en waarschijnlijk ook op andere vlakken. Ik vergelijk het met het verhaal van de kar en het paard. Men heeft nu een structuur gecreëerd waarvan men denkt dat die wel de resultaten zal opleveren. Eerst moeten we naar elkaar kunnen groeien. Toen we de werkgroep Maatschappelijk Debat moesten samenstellen, dacht ik in mijn naïviteit dat het vrij eenvoudig was. De facto werken we toch al samen met de drie groepen: de VLIR, VLHORA en de associatievoorzitters. Ik dacht aan een snelle regeling, maar niets is minder waar. De VLIR had onmiddellijk een voorstel, de associatievoorzitters en VLHORA ook. Ze waren jammer genoeg totaal verschillend. We hebben van mening gewisseld. Maar als dat de prefiguratie is van wat de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) ooit wordt, dan wordt dat een ramp.

We dachten eerst aan burgerlijke ongehoorzaamheid. Uiteindelijk zijn we ver genoeg geraakt. De VLUHR komt er. Vorige week heb ik nog samen gezeten met Toon Martens van VLHORA en de heer Van den Bossche van de Associatie Gent, die ook de woordvoerder is van de associatievoorzitters. We zijn er nu eigenlijk uit als VLHORA ook meedoet met ons voorstel. Het voorstel is dat er een VLUHR wordt opgericht met een duidelijke structuur, waar alle hogescholen en alle universiteiten bij betrokken zijn. Dat is een heel ruime groep. Hoe die moet functioneren, dat zullen we nog wel merken. Ze bestaat uit een bureau, een uitvoerend comité, bestaande uit de huidige voorzitter van VLHORA, de voorzitter van de associatievoorzitters en van de VLIR.

De twee instituten, de VLIR en VLHORA, zouden nog een tijd verder doen als aparte koepel. Ik pleit er in dit gremium voor om toe te staan dat we gewoon voort blijven werken. Er is al een paar keer gevraagd wat er gebeurt met de hogeschoolopleidingen, zeker de eencyclusopleiding, als die andere allemaal weg zijn. Men zal die nog meer moeten verdedigen dan vroeger. Ik zou heel graag hebben dat er ten minste één groep is die herkenbaar is en die politiek ook kan ijveren voor de meerwaarde en de mogelijkheden van de eencyclusopleidingen. Dat is eigenlijk wat de VLHORA momenteel doet voor de hogescholen. Op dit moment is er een instabiliteit in het hogeronderwijslandschap door al de beslissingen die genomen moeten worden. Ik heb het over een tweetal jaar. Laten we daarna de zaken rustig herbekijken.

In het overleg, met de twee collega's die ik vermeld heb, is dat een van de leidmotieven geweest. Ze zeggen: laten we starten met een soepele structuur waar we via beheersovereenkomsten of andere modaliteiten contractueel kunnen vastleggen dat we gezamenlijk ontwikkelingssamenwerking en kwaliteitszorg doen. Dat moeten we nadien evalueren. Dat gaat dan op termijn een vzw-structuur worden.

Voorlopig werken we met de twee kamers samen. Niet naast maar met elkaar, met overeenkomsten. De minister kan ons bereiken en aanspreken als VLUHR. We gaan op een heel collegiale manier samenwerken. Het is de bedoeling dat de bureaus van VLIR en VLHORA op elkaar afgestemd worden. De ene gaat 's morgens vergaderen en de andere

's namiddags zodat we tijdens de lunch kunnen overleggen over gemeenschappelijke punten. We willen naar resultaten werken op een soepele manier. De structuur moet ondergeschikt zijn aan de resultaten en niet omgekeerd.

De voorzitter,
Fientje MOERMAN

De verslaggevers,
Veerle HEEREN
Gerda VAN STEENBERGE

Gebruikte afkorting

ATP	administratief en technisch personeel
brp	bruto regionaal product
CEO	Chief Executive Officer
EDM	Expertisecentrum Digitale Media
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen
GO!	Gemeenschapsonderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs
HUB	Hogeschool-Universiteit Brussel
IMEC	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
IMO	Instituut voor MateriaalOnderzoek
KaHo	Katholieke Hogeschool
K.U.Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
O&O	onderzoek en ontwikkeling
PhD	Doctor of Philosophy
pps	publiek-private samenwerking
UGent	Universiteit Gent
ULB	Université Libre de Bruxelles
UZ	universitair ziekenhuis
ViA	Vlaanderen in Actie
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VLOPHOB	Vlaams Overlegplatform Hoger Onderwijs Brussel
VLUHR	Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VVS	Vlaamse Vereniging van Studenten
ZAP	zelfstandig academisch personeel